

Antti Mäkinen

Elämäntyylien huomioiminen kerrostalosuunnittelussa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Rakennusarkkitehti (AMK)

Rakennusarkkitehtuuri

7.5.2021

Tekijä Otsikko	Antti Mäkinen Elämäntyylien huomioiminen kerrostalosuunnittelussa
Sivumäärä Aika	42 sivua + 0 liitettä 7.5.2021
Tutkinto	Rakennusarkkitehti (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Rakennusarkkitehtuuri
Ammatillinen pääaine	Rakennusarkkitehtuuri
Ohjaajat	Lehtori Jorma Lehtinen Lehtori Kaisa Hyyti
<p>Yksilöllistyminen on tarkoittanut sitä, että elämäntilanteiden kirjo on kasvanut. Tästä syystä perinteisten elämäntapojen lisäksi nopeammin muuttuvista elämäntyyleistä on tullut merkittävä osa ihmisten identiteettiä. Tässä työssä tutkitaan, voidaanko erilaisilla rakennussuunnittelun ratkaisuvaihtoehdoilla paremmin mahdollistaa erilaiset elämäntyyli kerrostalossa ja parantaa näin asuttavuutta. Tämän lisäksi case-tapauksessa tutkitaan, millaisilla ratkaisuilla voidaan luoda paremmat mahdollisuudet urheilullista elämäntyyliä tukeville asumis-toiminnoille.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä tutkittiin alan kirjallisuutta, joissa käsitellään asukaslähtöistä, muuntojoustavaa asunosuunnittelua. Lisäksi hyödynnettiin tutkimuksia ja väitöskirjoja samoista aiheista ja kerrostaloasumisen kehittämistä. Johtopäätöksiä tehtiin eri lähteiden tutkimisen ja vertailun pohjalta.</p> <p>Elämäntyyliä on niin paljon, että niiden asumisen tarpeiden objektiivinen määrittely on mahdotonta. Elämäntapojen ja elämäntyylien eriytyminen edellyttää asunosuunnittelulta monipuolisuutta ja varautumista tulevaisuuden muutoksiin. Elämäntapoja tukevaa kerrostaloasumista kehitettäessä muunneltavuus, tilojen joustavuus, asunnon ja huoneistojen koon kasvattaminen ja konkreettinen kohderyhmän ja elämäntyylin huomioiminen suunnittelussa ovat ratkaisevia tekijöitä. Asunnon ja tilojen koon kasvattaminen lisää muuntojoustavuuden mahdollisuutta. Muunneltavuus ja joustavuus mahdollistavat tilojen muokkaamisen oman elämäntyylin tarpeisiin niin asunnossa kuin yhteistiloissakin. Tietyille elämäntyyliille spesifimmin suunniteltaessa ei elämäntyyliä saa rajata liian tarkasti, ettei mahdollisten asujien määrä rajaudu liian pieneksi. Lisäksi tilaa pitää jättää joustavuudelle, ettei asunto määritä liikaa asukkaan elämää.</p> <p>Urheilullista elämäntyyliä tukevia ratkaisuja kerrostalossa ovat yhteistilat, joissa elämäntyyli huomioitu kuntoilutiloilla ja palautumista tukevilla tiloilla, kuten saunalla ja kylmäaltaalla. Urheiluvälineiden määrä tulee ottaa huomioon varastotilojen riittävytydellä, niin yhteistiloissa kuin asunnossa. Asunosuunnittelussa tulee huomioida oikeus yksityiseen kuntoiluun väljillä tiloilla, lisätiloilla tai tilavilla lasitetuilla parvekkeilla.</p>	
Avainsanat	kerrostalo, elämäntapa, elämäntyyli, rakennussuunnittelu, muunneltavuus, joustavuus

Author Title	Antti Mäkinen Consideration of lifestyles in apartment building design
Number of Pages Date	42 pages + 0 appendices 7 May 2021
Degree	Bachelor of Construction Architecture
Degree Programme	Construction Architecture
Professional Major	Construction Architecture
Instructors	Jorma Lehtinen, Senior Lecturer Kaisa Hyyti, Senior Lecturer
<p>Individualization has meant that the spectrum of life situations has grown. For this reason, in addition to traditional ways of living, faster-changing lifestyles have become a significant part of people's identities. In this work, it is investigated whether different architectural solutions can better enable different lifestyles in an apartment building and thus improve livability. In addition, the case part examines what solutions can be used to create better opportunities for housing activities that support a sporty lifestyle.</p> <p>This thesis examined the literature, which deals with resident-oriented, transformative housing design. In addition, studies and dissertations on the same topics and the development of apartment building were utilized. Conclusions were made based on an examination and comparison of these different sources.</p> <p>There are so many lifestyles that it is impossible to objectively define their housing needs. The diversity of lifestyles requires housing design to be versatile and prepared for future changes. When developing lifestyle supporting apartment housing the decisive factors in design are transformability, flexibility, increasing the size of the apartment, and consideration of the target lifestyle. Increasing the size of the premises increases the possibility to flexible use. Transformability and flexibility make it possible to adapt the spaces to the needs of one's own lifestyle. When designing for a particular lifestyle, the lifestyle should not be limited too precisely so that the number of potential residents is not limited too small. In addition, the apartment must have the possibility of some flexibility so that the apartment does not determine too much of the resident's living.</p> <p>Solutions that support a sporty lifestyle include shared areas with gym facilities, facilities that support recovery and storage space for sports equipment. Apartment should have enough space to exercise privately.</p>	
Keywords	apartment building, lifestyle, transformability, flexibility, way of living

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Taustaa ja tavoite	1
1.2	Viitekehyksen rajaus	2
1.3	Tutkimuskysymys	4
2	Elämäntyylien huomioinnin tärkeys	4
3	Rakennussuunnittelu muuttuvien elämäntyylien tarpeisiin	5
3.1	Asunto	5
3.2	Koon kasvattaminen	6
3.3	Muunneltavuuden lisääminen	8
3.4	Erilaiset asunnot	10
3.5	Kohderyhmien huomiointi	10
3.6	Määräykset, ohjeiden ja käytäntöjen vaikutus suunnitteluun	11
4	Ratkaisuvaihtoehtoja elämäntyyliä tukeville asumistoiminnoille	13
4.1	Kerrostalotyypit	13
4.2	Muunneltava raakatila	16
4.3	Erikoistumattomat, monikäyttöiset asuintilat	18
4.4	Varastotilat	20
4.5	Lisähuone	22
4.6	Parveke	23
4.7	Yhteistilat	25
4.8	Katto	27
5	Case: Urheilullista elämäntyyliä tukevat ratkaisut	28
5.1	Varastotilat	28
5.2	Lisähuone	30
5.3	Parveke	32
5.4	Yhteistilat	34
5.5	Katto	35
6	Johtopäätökset	37
	Lähteet	40

Käsitteet

Asumistoiminto	Asuminen voidaan eritellä asumistoimintoihin, kuten nukkumiseen, lepoon, oleskeluun, työskentelyyn, vaatehuoltoon, hygieniaan, säilytykseen ja liikkumiseen. Toiminnot asettavat tilalle erityisiä vaatimuksia.
Asuttavuus	Huoneiston asuttavuudella tarkoitetaan niitä asunnon muotoja, tilaa, mitoitusta ja laatua koskevia ominaisuuksia, jotka tekevät mahdolliseksi asumistoimintojen suorittamisen (Suhonen 1970). Määritelmä on tässä työssä laajennettu koskemaan myös apu-, yhteis- ja ulkotiloja.
Elämäntapa	Elämäntapa on yksilölle tai yhteisölle tunnusomainen tapa elää tai toimia. Elämäntapa yhdistetään yleensä syvälle käyviin kulttuurisiin malleihin. Karkeasti ottaen elämäntapa edustaa pysyvyyttä. (Tiuri 1997)
Elämäntyyli	Elämäntyyli on yksilöllisesti valittu tapa ilmaista itseään ja käyttäytyä, pukeutua, harrastaa ja kuluttaa. Elämäntyyliä pidetään nopeammin muuttuvina. (Tiuri 1997)
Urheilullinen elämäntyyli	Elämäntyyli, jonka tärkeänä osana on liikkuminen, kuntoilu ja urheileminen sekä usein terveelliset elämäntavat.
Yksilöllistyminen	Yksilöllistymisellä tarkoitetaan, että yksilön vapaus ja velvoitavuus tehdä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä on kasvanut.

1 Johdanto

1.1 Taustaa ja tavoite

Asumisen rakentaminen on ollut perinteisesti osa suomalaista hyvinvointipolitiikkaa, jossa kysymys on ollut massojen asuttamisesta, asumisen varustetason kohentamisesta ja asuttavuuden kohentamisesta suunnittelua normittamalla. Lähinnä 1960-luvun nopeasta kaupungistumisesta johtuen painotukset olivat pitkään enemmän rakentamisen määrässä kuin laadussa. Asumisen määrittely on muuttunut: teollisen yhteiskunnan yksinkertaisemmasta asutuskysymyksestä jälkiteollisen yhteiskunnan asumiseen elämäntapana. (Pakkala 2007, s. 10) Nykyisin rakennetaan kuitenkin huomattavan paljon asuntoja, jotka eivät vastaa ihmisen toiveita (Bäckgren 2021), vaikka yksityistyneessä elämäntavassa ja kulutuskeskeisessä kulttuurissa asunnolla on tärkeä merkitys. (Juntto 2010, s. 289)

Helsingissä enemmistön asumismuoto on kerrostalo. Vain 15 % maamme pääkaupungin asutokannasta on pientaloissa ja tilanne jatkuu myös tulevaisuudessa. Yksilöllistyminen on korostunut. Ihmisten elämäntilanteet vaihtuvat nopeasti ja niiden kirjo on kasvanut nykypäivänä. Elämänvaihemallin perinteinen kolmivaiheinen jäsenyys, ydinperhe ja sitä edeltävä ja sen jälkeinen vaihe, on saanut rinnalleen lukuisan joukon erilaisia muunnelmia ja sekamuotoja, kuten uusperheet, yksinhuoltajat, vapaaehtoisesti lapsettomuuden valinnee, jne. Jos tähän monimuotoisuuteen halutaan tarjota nykyistä toimivampia, muuttuvia tarpeita ja erilaisia elämäntapoja paremmin tyydyttäviä ratkaisuja, on kehitettävä kerrostalorakentamista. (Siven 2008, s. 5; Ilonen, Lukander & Niska 2006, s. 15-16)

Pienten asutokuntien ja yksinasuvien määrä kasvaa tulevaisuudessa. Näistä asukkaista suuri osa on ikääntyneitä. Ikääntyvät suuret ikäluokat ovat kuitenkin terveempiä, liikkuvampia, kansainvälisempiä, koulutetumpia, varakkaampia ja kiinnostuneempia kehittämään itseään kuin aiemmat eläkeläissukupolvet. Näin ollen ikääntyvilläkin on mahdollisuus yhä erilaisempiin elämäntyyliin. Vanhusväestön lisääntyvä aktiivisuus muuttaa myös ikäihmisten asumistarpeita. Myös työn muutokset haastavat perinteisen asumisen ja rakentamisen tavan. Työn tekeminen kotona ja kotona vietetty aika on lisääntynyt, vaikka etätyö ei yleistynyt 1980-luvulla ennustetussa määrässä. Tutkimusten mukaan työpäivää kuitenkin jatketaan kotona, tai kotona työskennellään joinakin

viikonpäivinä. (Pakkala 2007, s. 11; Karppinen 2013) COVID-19-pandemian ja sen aiheuttamien poikkeusolojen myötä etätyöskentely lisääntynyt räjähdysmäisesti.

Käyttäjälähtöisyyden edistäminen edellyttää asukasnäkökulmien ja elämäntyylien aiempaa parempaa huomioon ottamista. Asuntotarjonnan monipuolistaminen, muuntojoustavuuden lisääminen, uusien asumiskonseptien synnyttäminen ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ovat asumisen keskeisiä tulevia kehitystarpeita. Tarjonnan monimuotoisuuden lisäämiseksi tarvitaan tietoa uusista elämäntyyleistä, elämisen sykleistä ja asumiskulttuureista. Käyttäjälähtöisyyden nostaminen asumisen tilojen kehittäjäksi edellyttää uusia asukkaan ja suunnittelun yhdistäviä malleja, joiden luomiseksi tarvitaan laajaa rakentamisen ja asumisen eri osapuolien välistä yhteistyötä. (Pakkala 2007, s. 11)

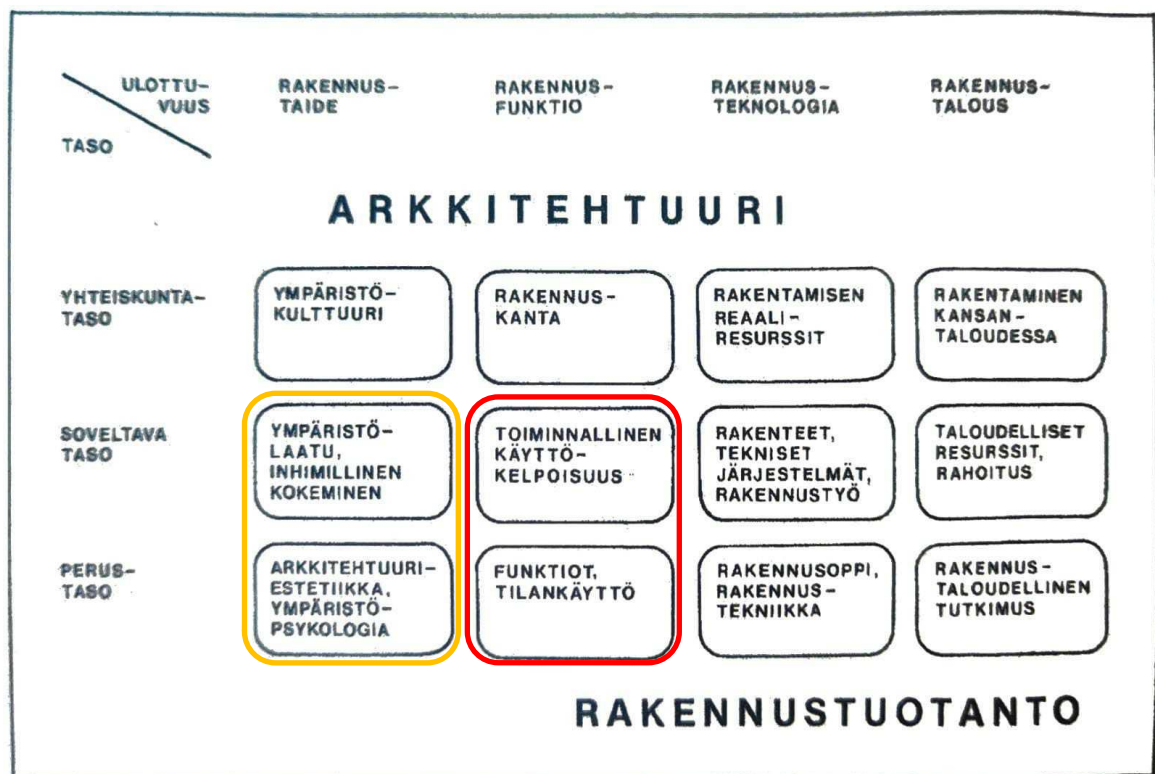
Tutkittaessa sitä, voidaanko rakennussuunnittelulla parantaa mahdollisuuksia erilaisia elämäntyyliä tukeville asumistoiminnoille, tulisi ensin miettiä minkälaisiin elämäntyyliin rakennussuunnittelulla voidaan vaikuttaa. On kuitenkin mahdotonta käydä läpi kaikki lukuisat elämäntyyliä, joihin vaikuttaminen on mahdollista. Tässä työssä tutkitaan ja pyritään selvittämään asioita, jotka ovat rakennussuunnittelussa tärkeitä suunniteltaessa erilaisia elämäntyyliä tukevasti. Tämän lisäksi käydään läpi erilaisia suunnitteluun liittyviä ratkaisuja, jotka voivat tukea tiettyjä elämäntyyliä ja näin parantaa asuttavuutta. Tutkimusta tehdään ratkaisut edellä. Eli ensin tutkitaan rakennussuunnittelun mahdollisia ratkaisuja sitten, mitä mahdollisia tarpeita ja minkä tyyppistä elämäntyyliä se voisi tukea. Ratkaisuista ei pyritä tekemään liian spesifejä tietyille elämäntyyliille, etteivät ratkaisut olisi kestävämpiä. Case-osassa esitetään tutkimuksen pohjalta ratkaisuja urheilullista elämäntapaa tukeville asumistoiminnoille kerrostaloasumisessa.

1.2 Viitekehyksen rajaus

Arkkitehtuurin aihepiiri on laaja ja monitasoinen. Tätä käsiteltäessä avuksi tarvitaan jonkinlainen viitekehys, jonka sisällä aihetta käsitellään. Viitekehystä hyväksikäyttäen runsas aineisto on helpommin rajattavissa. Samalla saadaan avattua selkeä näkökulma aiheen tutkimiseen. (Kahri & Pyykönen 1994, s. 9)

Rakennuskulttuuri on mahdollista jakaa neljään päänäkökulmaan. Näitä ovat rakennustaide, rakennusfunktio, rakennusteknologia ja rakennustalous. Näkökulmia voidaan tarkastella perustasolla, soveltavalla tasolla ja yhteiskuntatasolla. Suppeasti tulkiten voisi ajatella, että arkkitehtuuriin voi jakaa kahteen näkökulmaan: rakennusfunktioon ja rakennustaiteeseen. Arkkitehtuuri on kuitenkin kvalitatiivinen käsite, johon edellä mainittujen näkökulmien lisäksi integroituu rakennusteknologia. (Kahri & Pyykönen 1994, s. 13-15)

Tässä työssä päänäkökulmana kuitenkin toimii juuri rakennusfunktion näkökulma. Rakennustaiteen näkökulmasta aihetta tarkastellaan suppeammin ja esiin tulee joitakin asioita. Rakennustaloutta käsitellään myös pinnallisesti joissakin kappaleissa. Mainittuja asioiden tarkastelu painottuu pääosin perustasolle ja soveltavalle tasolle. Kuva 1 havainnollistaa edellä mainittua viitekehysten rajausta.

Kuva 1: Havainnollistava kuva tutkimuksen rajaamisesta arkkitehtuurin ja rakennustuotannon painopistealueilla. Tutkimus painottuu eniten punaisella rajatulle ulottuvuudelle. Tutkimus käsittelee suppeammin oranssilla rajattua ulottuvuutta. (Kahri & Pyykönen 1994, s. 14)

1.3 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymys on kaksiosainen:

Voidaanko rakennussuunnittelun keinoin luoda vielä paremmat mahdollisuudet asukkaiden elämäntapaa tukeville asumistoiminnoille ja näin parantaa asuttavuutta?

Millä tavoin tämä olisi mahdollista urheilullista ja liikunnallista elämäntapaa eläville ihmisille?

2 Elämäntyylien huomioinnin tärkeys

Ihmisten valintoja ja elämäntapaa voidaan jäsentää elämäntavan ja elämäntyylien käsitteillä. Elämäntapa yhdistetään usein syvällisempiin kulttuurisiin malleihin, kun taas elämäntyyli enemmänkin liittyy yksilöllisesti valittuun tapaan käyttäytyä ja ilmaista itseään, pukeutua, kuluttaa ja harrastaa. Pelkistettynä elämäntapa edustaa enemmän pysyvyyttä, kun taas elämäntyyliä pidetään nopeammin muuttuvina. Elämäntapatutkimus on yleensä lähtenyt liikkeelle ihmisten elinehdoista ja toimeentulosta tai yhteiskuntaluokista. Elämäntyylit ovat hienojakoisempia kuvauksia erilaisten ihmisryhmien mieltymyksistä, jotka jäsentyvät kokonaisuuksiksi, mutta ovat nopeasti muuttuvia. Sosiologi Riitta Jallinoja kertoo elämäntyylien jatkuvan muutoksen olevan ominaista jälkimodernille yhteiskunnalle. Ominaista on myös niin sanottu elämäntyyllittömyys, jolla tarkoitetaan sitä, että ihmiset eivät sitoudu elämään yhdellä elämäntyyllillä, vaan heidän elämässään on sen eri vaiheissa piirteitä useista tyyleistä. (Tiuri 1997, s. 9-10)

Elämäntyylit tarjoavat valintojen tekemistä helpottavan, tunnistettavan, yhtenäisen käytäntöjen ja tapojen kokonaisuuden, joka on perinteisiä elämäntapoja joustavampi ja löyhempi. Elämäntyylit palvelevat käytännöllisiä tarpeita sekä antavat materiaalsen muodon tietylle käsitykselle omasta itsestä. Esimerkiksi se missä, kenen kanssa ja miten minä asun vastaavat yhä useammin identiteettikysymykseen, kuka minä olen? Asuinpaikka toimii vähenevässä määrin ainoastaan ulkoisena viittauksena johonkin elämäntapaan vaiheeseen. Asumisen ja asuinpaikan ilmentää yhä enemmän persoonallisuutta ja minäkuvaa. (Ilonen et al. 2006, s. 17) Asumisesta on tullut identiteetin luomisen väline, jonka avulla ilmaistaan sosiaalista statusta ja liitytään erilaisiin elämäntyyliin.

Tällainen valikoiva erottautuminen on mahdollista, kun asumisessa on tyydytetty perustarpeet. (Pakkala 2007, s. 10)

Elämän tyyllittely ja tyylliteltävä itsetietoisuus ei ole pelkästään varakkaiden asia, sillä kulutuskulttuurin julkisuus ja median ihmiskuvat olettavat jokaisen tekevän yksilöllistä elämän suunnittelua. Eri elämäntyylien parempi huomiointi asumisen rakennussuunnittelussa ei voi siten rajoittua ainoastaan asuntomarkkinoiden kalleimpaan päähän. (Ilonen et al. 2006, s. 17) Yksilöllistymiseen kytkeytyvä elämäntyylien ja asumispreferenssien moninaistuminen asettaa asumiselle uusia vaatimuksia. Asumisen merkitys hyvän yksilöllisen elämän tavoittelun välineenä ja elämäntyyliä tukevana kulutustuotteena vaikuttaisi lisääntyvän. (Pakkala 2007, s. 10)

3 Rakennussuunnittelu muuttuvien elämäntyylien tarpeisiin

3.1 Asunto

Asunnosta on muodostunut selvärajainen tilallinen ja sosiaalinen yksikkö, yhden asuntokunnan hallitsema alue. Yksityisyydestä on tullut asukkaille tärkeämpää ja asunto rajautuu omaksi yksiköksi ympäristön kokonaisuudesta. Yksityisyyden vaatimukset eivät ainoastaan koske asuntoa suhteessa ympäristöönsä, myös asunnon sisäisesti syntyy tarvetta suurempaan yksityisyyteen perheen jäsentenkin välillä. On tarvetta muodostaa paitsi uudenlaisia asuntoyksiköitä, joissa tällaiset muuttuvat tarpeet otetaan huomioon. esim. Erilaisille yhteisöasumisen muodoille, uusperheille ja muille tulisi kehittää tukevia ratkaisuja asumiseen. Sivuasunnot, erillishuoneet tai kahden asunnon sisäinen yhteys toisivat joustovaraa vaihtuviin elämäntyyliin ja -tilanteisiin sekä elämänkaaren eri vaiheisiin. (Tiuri 1997, s. 20-21)

Elämäntapojen ja elämäntyylien eriytyminen edellyttää monipuolista asuntosuunnittelua ja tulevaisuuden muutoksiin varautumista. Asuntosuunnittelussa on yhä enemmän kysymys mahdollisuuksien aukipitamisestä tulevaisuudelle, jossa asumiseen kohdistuvat toiveet ovat aikaisempaa monipuolisempia ja eriytyneempiä. Ne ovat myös vaikeammin ennustettavissa ja jatkuvasti muuttuvia. Asumisen tarpeiden objektiivinen määrittely on mahdotonta. Pitkälle menevä asumisratkaisujen suunnittelu etukäteen käy yhä vaikeammaksi. (Tiuri 1997, s. 20-21)

Asukkailla on tarve itse osallistua asumisensa määrittelyyn ja tilojen muokkaukseen. Tarve on korostunut, koska asunnosta on tullut yksilöllisen elämäntyylin keskiö. Asumistapa on sidoksissa arvoihin ja elämäntapaan. Mitä yksilöllisempiin tarpeisiin vastataan, sitä huonommin tilat ovat toisille sopivia. Tästä syystä tiloilta edellytetään mukautuvuutta, jotta niitä voi jatkossa muuttaa uusille asukkaille tai vastaamaan perheen elinkaaren muutoksiin. (Tiuri 1997, s. 20-21)

3.2 Koon kasvattaminen

Helsingin asumisväljyys on kaksinkertaistunut vuodesta 1960. Tällöin asumisväljyys oli 17 m²/henkilö. On siis yhä harvinaisempaa, että useampi henkilö asuisi samassa huoneessa. Vuosikymmenten kuluessa yleisesti hyväksytyksi asumisväljyystavoitteeksi on vakiintunut yksi asukas per asuinhuone. Asuntokokoa on kuitenkin edelleen tarpeellista kasvattaa. Asuntokoon kasvattamista puoltavat asukkaista lähtevät yksilöllistymiseen, elintason nousuun ja elämäntapoihin liittyvät muutokset. Yksilöllistymisen johdosta yhä useammalla on omat yksilölliset tilatarpeensa ja projektinsa. Nykyelämäntapojen ja -tyylien muuntuminen elämän edetessä on lisännyt tarvetta sovittaa yhteen omia, muiden ja yhteisiä muuttuvia tilatarpeita asunnossa. Asuntoa ei kannata enää rakentaa tukemaan ainoastaan perinteisen ydinperheen funktionaalisen tilanjakoa, yhdessä oleskelua, syömistä ja nukkumista. Sen sijaan asunnossa tarvitaan yhä useammin tilaa, jonka voi halutessaan rauhoittaa ja käyttää omiin tarpeisiinsa, kuten harrastukseen tai työntekoon. (Ilonen et al. 2006, s. 20)

Erilaisissa elämäntyyliissä tarvitaan omaa tilaa, jossa voi toteuttaa elämäntyylielle ominaisia tarpeita ja toimintoja. Tarpeet vaihtelevat elämäntyylien välillä, mutta yksi yhteinen tekijä on tilantarve. Tarvittava lisätila voi löytyä esimerkiksi makuuhuoneesta, jos se on omassa käytössä ja jollei se ole liian pieni. Elämäntyylistä riippuen voi kuitenkin olla tarvetta lisähuoneeseen, jolloin asunnossa tulisi olla yksi huone enemmän kuin henkilöiden lukumäärä. Perheasunnossa tällaiselle olisi tarvetta toimintoihin mahdollisesti tarvittavan yksityisyyden takia. Yksin asuva ei yksityisyyden turvaamiseksi välttämättä tarvitse erillistä tilaa harrastukselle tai työnteolle, mutta asunnossa tulisi kuitenkin olla riittävästi tilaa tällaisille toiminnoille. Vaikka henkilökohtainen esimerkiksi työhön tai harrastuksiin liittyvä tilantarve voi aktivoitua ja hiipua hyvinkin nopeasti voi tärkeä harrastus määrittää elämäntyyliä koko elämän ajan, jolloin asunnossa juuri harrastusta varten tarkoitettu tila

on hyvinkin tarpeellinen. Spesifi tila voi myös tarvittaessa tai harrastuksen hiipuesssa joustaa muuhun käyttöön. (Ilonen et al. 2006, s. 20)

Asunnossa tarvitaan toisenlaistakin lisätilaa. Tavarain määrä ja säilytystarve on lisääntynyt yleisen elintason nousun ja kulutusyhteiskuntaan siirtymisen myötä. Osaa tavaroista säilytetään asunnossa, osaa asunnon ulkopuolisissa varastoissa ja osaa talon yhteisvarastoissa. Polkupyörävarastot sijaitsevat asunnon ulkopuolisissa tiloissa ja niissä polkupyörän säilyttäminen on tavallista. Pyörävaraston turvallisuus on kuitenkin kyseenalainen, kun pyöräilyä aktiivisesti harrastava miettii säilytyspaikkaa kalliille pyörälle. Turvallinen säilytys vaatisi asunnon sisäistä varastoa, joka taas vaatisi asunnon pinta-alan kasvattamista, jos asunnon muihin toimintoihin käytettävästä pinta-alasta ei haluta tinkiä. Tavaroiden rahallisen ja henkilökohtaisen merkityksen kasvaessa tarve asunnon sisäisille säilytystiloille kasvaa. Keräilyharrastus on äärimmäinen esimerkki, mutta kuvaa hyvin tilatarpeiden muuttumista asunnon sisällä. Asukkaiden mielestä myös asunnon ulkopuoliset säilytystilat ovat usein riittämättömiä. Syypää tähän epäkohtaan on yleinen käytäntö, jossa asunnon ulkopuoliset säilytystilat rakennetaan samankokoisiksi asunnon koosta riippumatta, vaikka isommissa asunnoissa asuu yleensä useampia ja siten myös säilytystä vaativan tavarain määrä on suurempi. Erään tutkimuksen (Silvennoinen & Hirvonen, 2002) mukaan lapsiperheistä enemmistö (63%) ja yksinasuvista joka kolmas (34%) piti säilytystiloja liian vähäisinä. (Ilonen et al. 2006, s. 21)

Huonetilojen koon kasvattamiseen perustuva monikäyttöisyys johtaa yleensä siihen, että erilaisia asumistoimintoja joudutaan sijoittamaan samaan huoneeseen. Tällöin asunnon sisäinen mahdollisuus yksityisyyteen kärsii. Tätä voidaan välttää lisäämällä huoneyksiköitä asunnossa. Tällöin asunnon koko kasvaa tavanomaista suuremmaksi ja lisähuone näkyy myös asunnon hinnassa. Erilaisiin elämäntyyliin ja elämänmuutoksiin mukautumista ei voine perustaa pelkästään huonetilojen väljyyden kasvattamiseen. Ekologisesti kestävyys rakentamisessa vaatii tilaresurssien tarkkaa hyväksikäyttöä. Asukkailla on käytössä usein niukasti varoja. Tämä luo jatkuvia paineita tiukempaan tilamitoitukseen suhteessa huoneiden määrään. (Tiuri 1997, s. 25-26)

Väljyyden lisäämisellä ei voida ratkaista kaikkia ongelmia, jotka liittyvät toimintojen sijoittamiseen. Asumisviihtyvyyden lisääminen on tuonut asuntoihin entistä enemmän käyttötarkoitukseltaan erikoistuneita tiloja. Neutraaleja huonetiloja rakentamalla ei välttämättä saada täytettyä kaikkien asukkaiden toiveita hyvästä asumisesta. Asuntoon joka tapauksessa tulevien käyttötarkoitukseltaan määrittyneiden tilojen. Käsitukset vaihtelevat

arvotuksen ja elämäntyylien mukaan yhä enemmän siitä, miten pitkälle asuntoja tulisi eriyttää tai varustaa. (Tiuri 1997, s. 24-25)

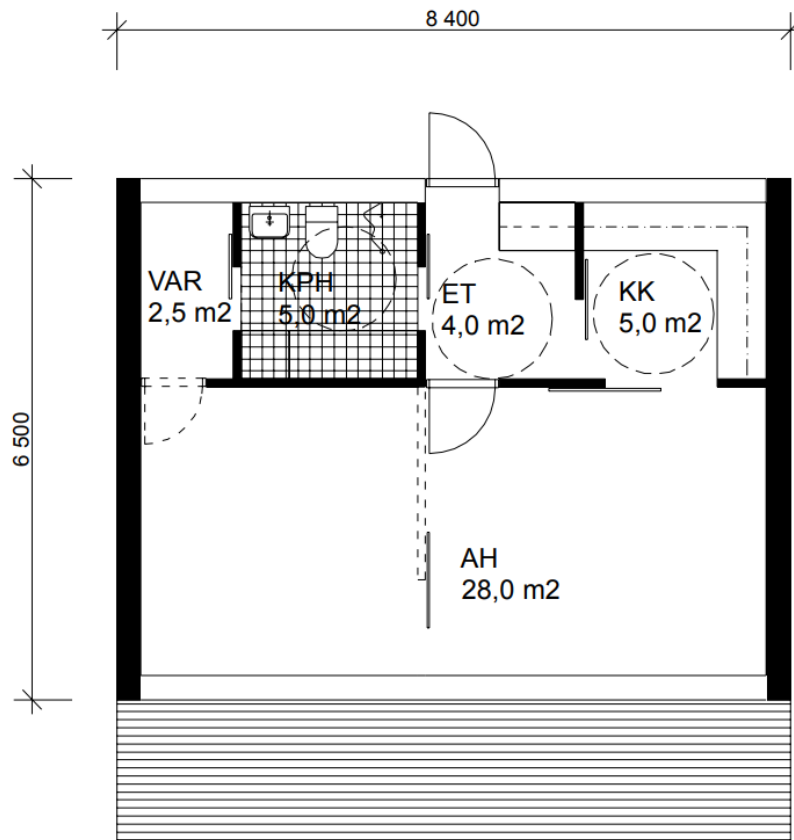
Elämäntyylien kirjon kasvaminen on siis lisännyt tilan tarvetta asumisessa. Tilavampi asunto lisää mahdollisuuksia erilaisia elämäntyyliä tukeville asumistoiminnoille. Osa asukkaista saattaa toivoa väljempiä tiloja varusteiden kustannuksella. Tämä ei kuitenkaan koske kaikkia. Pelkällä yleisellä tilan kasvatuksella ja väljillä yleispätevillä tiloilla, ei kuitenkaan voida ratkaista kaikkien elämäntyylien huomioimista asumisessa. Asuntojen pinta-alat ja huonemäärät kasvaisivat ja erilaisten asukkaiden varallisuustasot ovat erilaisia. Asukkaiden asunnon tiloihin kohdistamat toiveet ovat yhä eriytyneempiä, joten suunnittelussa tulisi myös yhä enemmän hyödyntää tilaa spesifimmin erilaisten elämäntyylien tilatarpeisiin ja asumistoimintoihin eikä ainoastaan tyytyä perinteiseen funktionaaliseen tilanjakoon.

3.3 Muunneltavuuden lisääminen

Muunneltavalla asunnolla tarkoitetaan asuntoa, jonka tilajärjestelmä, kalustus ja varusteet ovat muutettavissa. Mitä helpommin asunnon sisätilat ovat muunneltavissa, sitä luontevammin ne voidaan suunnitella hyvinkin erilaisiin tarpeisiin. Tölliön tilojen muuttaminen on mahdollista joko asukkaan toimesta tai asukkaiden vaihtuessa. Asukkaalle jää päätös siitä millainen asunnosta tulee tai muutetaanko sitä. Asukas voi tehdä käytön ja muodon lopullisen yhteensovittamisen omien arvojensa ja tarpeidensa pohjalta. Tilan haltuunoton ja sen omaan elämäntyyliin sopeuttamisen kautta käyttäjästä tulee asukas. Asukkaan osallistuminen oman asuntonsa muokkaamiseen muunneltavuuden avulla luo edellytykset asunnon yksilöllistämiseksi ja tilojen valjastamiseksi oman elämäntyylin tarpeisiin. (Tiuri 1997, s. 28)

Elämäntyylien kirjon kasvaessa tarve asumisen sovittelemisesta uusiin elämäntilanteisiin on kasvanut. Asunnon muunneltavuus on sitä helpompaa mitä suurempi asunto on, mutta asuntokoon kasvattaminen ei kuitenkaan ole aina mahdollista. Muunneltavuuden mahdollisuutta voidaan lisätä jättämällä asuntoon mahdollisimman paljon tilaa, jota ei ole etukäteen sidottu tiettyyn käyttötarkoitukseen. Silloin kyseisen asuintilan käyttötarkoitusta voi tarvittaessa vaihtaa. Iso tila on mahdollista jakaa ja tarpeen tullen yhdistää (kuva 2 s. 9). Perinteisen ajattelutavan mukaan asuntosuunnittelun kannalta tällaisia tiloja pidetään usein hukkatiloina. Pienissä asunnoissa, kuten yhden ja kahden henkilön

asuntokunnissa, tarve muunneltavuuteen korostuu, sillä näissä asunnoissa huoneistojen keskikoko ja huoneiden lukumäärä on pienempi kuin isommilla asuntokunnilla. (Ilonen et al. 2006, s. 22-23) Yksi kielteisimmistä asioista, joita kerrostaloasumisessa koetaan, onkin asunnon muunneltavuuden puute (Pakkala 2007, s. 16).

Kuva 2: Esimerkki 44,5 m² yhden hengen asunnosta, jossa keittiö-, varasto- ja kylpyhuone-tilat on järjestetty tiiviiksi kokonaisuudeksi. Suuri osa pinta-alasta on omistettu asuintilaksi, jonka voi tarpeen tullen jakaa kahdeksi pienemmäksi tilaksi. (Ilonen et al. 2006, s. 62)

Asunnon tulisi tarjota mahdollisuus muunteluun koko elämänkaaren aikana, sillä elämäntilanteet ja elämäntyyli usein vaihtelevat läpi elämän. Hyvä esimerkki tästä on sivuasunto omalla sisäänkäynnillä, keittiöllä ja kylpyhuoneella. Tällainen sivuasunto voi toimia kotoa irtaantuvan nuoren ensiasuntona tai vanhuksen asuntona. Sillä on myös mahdollisuuden pienyrityksen toimitilaksi tai nyt etätyöskentelyn lisääntyessä esimerkiksi työhuoneeksi tai kokoustilaksi. Elämäntyylin mukaan sivuasunto olisi mahdollista muovata myös tilavaksi ateljeeksi, studioksi tai kuntosaliksi. Sivuasunto lisää myös taloudellista joustoa, koska se on mahdollista tarvittaessa irrottaa omaksi asunnoksi ja vuokrata. Sivuasunnollisella kerrostaloasunnolla onkin yleensä omakotitaloa paremmat muuntelumahdollisuudet. (Ilonen et al. 2006, s. 23)

3.4 Erilaiset asunnot

Eräs mahdollisuus vastata rakennussuunnittelulla muuttuviin elämäntyyliin on täydentää suurelta osin yhdenmukaista asuntokantaa hyvin erilaisilla asunnoilla. Asunnoista tulee kuitenkin nopeasti käytön suhteen vanhentuneita, jos ne ovat liian pitkälle erilaisuneita. Perheen tai yksittäisen asukkaan elämänkaari edellyttää eri tilanteissa asumisolosuhteiden muutoksia. Perhe, jossa lapset ovat teini-ikäisiä tarvitsee erilaisen asunnon kuin perhe, jossa lapset ovat alle kouluikäisiä. Uusperheen asunnolle on ominaista, että sitä käyttää vaihteleva määrä lapsia. Asuntokunta joutuu muuttamaan aina tarpeiden muuttuessa. Se lisää muuttotiheyttä, eikä sopivaa asuntoa aina voi löytyä samalta alueelta. Lisäksi jatkuva muuttaminen heikentää asuinalueen sosiaalisia verkostoja. Rakennettaessa valmiita toisistaan paljon eroavia asuntoja joudutaan etukäteen ennustamaan, millaisia, kuinka paljon ja mihin rakennettuna asuntoja tulevaisuudessa tarvitaan. Tätä on hankala ennustaa ja on epätodennäköistä, että ennusteet osuisivat kohdalleen, kun muuttajien on paljon ja asuinrakennukset pitkäikäisiä. (Tiuri 1997, s. 26-27; Lehtovuori 2015)

Tästä voidaan päätellä, että perheille suunniteltavissa asunnoissa tietyn asteinen samankaltaisuus ja joustavuus on tärkeää. Kun taas pienemmissä asunnoissa, kuten yhden ja kahden hengen asutokunnissa on mahdollista suunnitella hyvinkin erilaisia asuntoja elämäntyylistä riippuen, sillä tällaisissa asunnoissa asuu useammin nuorempia, jotka todennäköisemmin tulevat muuttamaan elämäntilanteen tai -tyylin muuttuessa. Tilastokeskuksen (2003) mukaan maan sisällä aktiivisimpia muuttajia ovat yleensä 20-24-vuotiaat, joiden muuttoalttius oli 10-kertainen verrattuna 60-64-vuotiaisiin ja nelinkertainen 35-39 vuotiaisiin.

3.5 Kohderyhmien huomioiminen

Asunnon koon kasvattaminen ja muunneltavuuden lisääminen molemmat parantavat asukkaiden vaihtelevien elämäntyylien huomioon ottamista. Kolmas ja konkreettisin tapa on suunnitella asunnot valmiiksi tietty elämäntilanne ja elämäntyyli huomioon ottaen. Asuntoa jollekin kohderyhmälle spesifimmin suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon ainakin asutokunnan koko, elinkaaren vaihe, taloudelliset resurssit ja elämäntyyliä koskevat vaatimukset. (Ilonen et al. 2006, s. 24)

Kun halutaan suunnitella asumista tietylle elämäntyyliille, se on pystyttävä erottamaan monien muiden elämäntyylien joukosta. Elämäntyylin on silloin oltava sen verran yleinen ja tunnistettava. Erilaisia elämäntyyliä edustavat haluavat myös usein tunnistettavasti kuulua tähän elämäntyylin ryhmään. Tunnistettavuutta voidaan lisätä arkkitehtuurin esteettisin ratkaisuin sekä kokoamalla elämäntyyliiltään samanlaisia ihmisiä samaan asuinrakennukseen, kuten kerrostaloon. Liikunnallinen ja urheilullinen elämäntyyli on esimerkiksi tunnistettava ja yleinen. Vanhuksetkin ovat yhä aktiivisempia liikkumaan. Tällaiselle kohderyhmälle suunniteltu kerrostalo voisi olla toimiva ratkaisu. (Ilonen et al. 2006, s. 24)

Tietyllä kohderyhmällä on mahdollista vaikuttaa itse rakentamiseen ja suunnitteluun ryhmärakennuttamisella. Omatoimisissa ryhmärakentamishankkeissa luonnollisista henkilöistä koostuva ryhmä, mahdollisesti elämäntyyliiltään samanlainen ryhmä, hankkii tontin asuinrakennuksen tai -rakennusten rakennuttamista varten. Ryhmä tai asuntoyhteisö tekee itse suunnittelua ja rakennusurakkaa koskevat sopimukset sekä hankkii tarvitsemansa rahoituksen. Hankkeeseen osallistuvan, asukkaaksi tulevan kannalta ryhmärakennuttamisen tarkoituksena on lisätä vaikutusmahdollisuuksia suunnittelu- ja rakentamiskäytäntöihin sekä laskea asunnonhankkimisen kustannuksia rakennuttajaliiketoimintaan verrattuna. Myös kustannusten muodostumisen arviointi on näin selkeämpää ja läpinäkyvämpää hankkeeseen osallistuvilla. Omatoimiseen rakennuttamiseen verrattuna ryhmärakennuttajat hyötyvät yhteisestä suunnittelusta sekä sopimusten laatimisesta ja hankintojen tekemisestä yhteisesti. (Helsingin kaupunki, 2021)

3.6 Määräyksien, ohjeiden ja käytäntöjen vaikutus suunnitteluun

Asumista koskevista säännöistä, määräyksistä ja käytännöistä teetettiin Arkkitehdit NRT Oy:n Talotyyppiselvityksessä (Pakkala 2007, s. 29) sähköpostikysely 35 toimistolle, joista 15 vastasi kyselyyn. Kyselyssä koottiin kommentteja asuntosuunnittelun reunaehdojen vaikutuksesta kerrostaloa kehittävään suunnitteluun.

Määräyksiä ja sääntöjä pidettiin yleisesti melko kohtuullisina. Ne muodostavat kuitenkin kehittämistä rajoittavan suunnittelukäytännön, kun niitä yhdistetään rakennuttajan kustannustavoitteisiin, asuntokauppalain varovaisuuteen, yksityiskohtaiseen kaavaan sekä alhaisiin suunnittelupalkkioihin. Lisäksi rakennuskustannuksia kohottava kiristynyt lainsäädäntö on osin ristiriidassa kasvavien yksilöllisyyden ja moninaistuvien elämäntyylien

tarpeiden kanssa. Seuraavia asioita pidettiin oleellisina kerrostalojen kehittämisen kannalta. (Pakkala 2007, s. 30)

Esteettömyysmääräykset ovat kasvattanut aputiloja pienasunnoissa suhteellisen suureksi oleskelutilojen kustannuksella. Paisuneiden aputilojen joustava tai vaihtoehtoinen käyttö on usein hankalaa eikä aina ole mahdollista. (Pakkala, 2007, s. 29) Oleskelutilojen pieneneminen ja vaihtoehtoisen käytön rajoittuminen vaikuttaa elämäntyylejä tukevaan asumiseen siten, että elämäntyylejä tukeville toiminnoille ei ole tilaa. Esteettömyysvaatimukset näkyvät joidenkin talotyypin puuttumisena markkinoilta. 3-4-kerroksisia pienkerrostaloja ei ole lähiaikoina näkynyt kerrostalotuotannossa lähes ollenkaan. Matala kerrostalorakentaminen voisi tuoda pientaloasumisen rinnalle maanläheisen, yksilöllisen ja tiettyjä elämäntyylejä houkuttelevan vaihtoehdon. Kohonneet rakennuskustannukset ovat johtaneet siihen, että kerrosalaltaan pienten kerrostalojen rakentamistaloudellinen kannattavuus on huono. (Pakkala 2007, s. 31)

Ääneneristys on tärkeä tekijä asumisviihtyvyyden kannalta. Monimuotoiset ja limittyvät asuntoratkaisut ja muokattavat tilat, kuten uusloftasunnot edellyttävät parempaa ääneneristystä huoneistojen välillä. Ääneneristystarvetta on myös asunnon sisällä, esimerkiksi harrastetiloihin. Tämä on otettava huomioon suunnitellessa kerrostaloa tai asuntoa elämäntyyleille, joiden tärkeä osa on harrastaminen. (Pakkala 2007, s. 31)

Asemakaavojen ja rakentamistapaohjeiden liian tarkan yksityiskohtaisuuden koetaan usein estävän uusien rakennustyyppien kehittelyä. Tämä rajoittaa luovaa ja kokeilevaa suunnittelua, joka olisi oleellista suunniteltaessa erilaistuville elämäntyyleille. Elämäntilanteiden ja elämäntyylien erilaistumista paremmin tukeakseen kaavan tulisi mahdollistaa käytön joustava muuttaminen ja sekoittaminen kerrostalon elinkaaren aikana sekä mahdollistaa uudenlaisia ideoita yhteistiloille. Kaavoihin toivottaisiin väljyyttä. (Pakkala 2007, s. 32)

Rakennuttajat pitävät yhteistiloja lähinnä kustannusrasitteena, sillä kaavoitus määrittelee rajat suunnittelulle eikä asemakaavassa tontille määritettyä kerrosalaa saa ylittää. Tämän seurauksena ne ovat usein hyvin niukat. Suuriinkin kohteisiin tehdään lähes pelkät varastot. Saunat ovat säännöllisesti asuntokohtaiset sekä vapaa-ajatilat ja pesula puuttuvat usein. Tähän on yksinkertainen selitys. Yhteistiloista ei saada maksua. Sitä saadaan ainoastaan asuntoneliöistä. (Kahri 1993, s. 26)

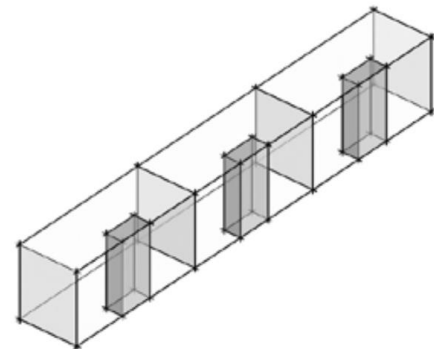
Kaavoitusta väljentämällä voitaisiin vaikuttaa esimerkiksi elämäntyylejä tukevien yhteistilojen kehittävään suunnitteluun. Jos esimerkiksi halutaan luoda mahdollisuus suurille yhteistiloille, on mahdollista merkitä kaavoitukseen, että yhteiseen käyttöön osoitetut tilat, kuten varasto-, huolto-, vapaa-ajan- ja pesutilat sekä saunat saadaan rakentaa asemakaavaan merkityn kerrosalan lisäksi. Tämä luo vapautta suunnittelulle ja mahdollistaa tilavien yhteistilojen suunnittelun viemättä tilaa asunnoilta. Näin asemakaavaan merkityn kerrosalan voi käyttää kustannustehokkaammin asuntoihin. Rakennuskustannukset tietysti nousevat yhteistilojen osalta, mutta laadukkailla yhteistiloilla varustettu kerrostalo kuitenkin lisää houkuttelevuutta asuntomarkkinoilla. Yhä useammat asukkaat olisivat valmiita käyttämään ja kustantamaan asuttavuutta ja elämäntyylejensä tukevia yhteistiloja ja palveluja, jos heitä kuultaisiin. (Kahri 1993, s. 26)

4 Ratkaisuvaihtoehtoja elämäntyylejä tukeville asumistoiminnoille

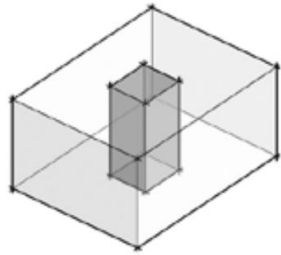
4.1 Kerrostalotyypit

Kerrostalot voidaan karkeasti jakaa viiteen perustyyppiin: lamellitalo, pistetalo, sivukäytäväatalo, keskikäytäväatalo ja terassitalo.

Kerrostaloa, joka koostuu yhdestä tai useammasta toistuvasta lamellista, kutsutaan lamellitaloksi (kuva 3). Lamellitaloissa asumista palvelevat yhteis- ja aputilat valtaavat maantasokerroksen. Varastotilat on keskitetty lähes poikkeuksetta tähän kerrokseen. Ne ovat valitettavan pieniä siihen nähden, miten ahtaita asunnot ovat. Saunaosasto ja kerhotila on yhä useimmin jo kaavassa määrätty sijoitettavaksi ylimpään kerrokseen, mikä vapauttaa maantasokerroksesta pinta-alaa asumis- tai työtilakäyttöön. (Iloinen et al. 2006, s. 39) Erilaisia elämäntyylejä huomioitaessa lamellitalon maantasokerrosta voi kätevästi hyödyntää elämäntyylejä tukeville asumistoiminnoille, kuten erilaisille vapaa-ajantiloille ja työtiloille.

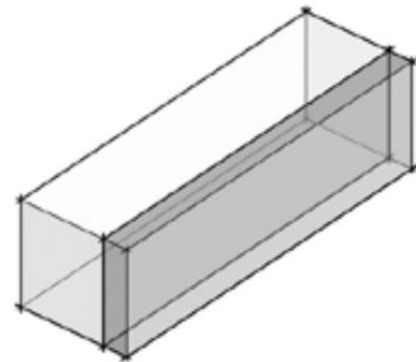
Kuva 3: Periaatekuva lamellitalosta (Huttunen et al. 2012)

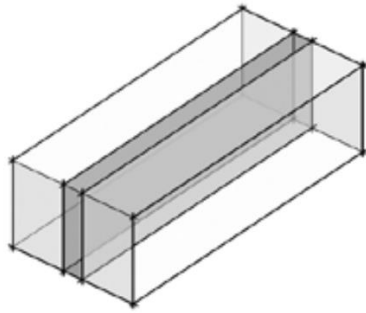
Kuva 4: Periaatekuva pistetalosta (Huttunen et al. 2012)

Pistetalossa on keskitetty liikennetkaisu (kuva 4). Porrashuone on joko talon ulkoseinällä tai rakennusrungon keskellä. Tässäkin rakennustyyppissä yhteistilat on yleensä sijoitettu maantasokerrokseen. Maantasokerroksesta on usein tullut umpinaisia ja anonyymejä. Kerroksen voisi erottaa muista kerroksista, tekemällä siitä erilainen ja sijoittamalla sinne aktiivisesti käytettäviä tiloja, kuten vapaa-ajantiloja. Pistetalo muodostaa myös lähtökohtaisesti väljää ulkotilaa, jota voitaisiin yhdistää tukemaan maantasokerroksen yhteistiloja. (Ilonen et al. 2006, s. 40; Pakkala 2007, s. 46)

Käytävätiloja ovat keski- ja sivukäytävätilot. Sivukäytävätilossa kerrostalon porraskäytävät sijoittuvat rakennuksen sivulle (kuva 5). Sivukäytävä rajoittaa asunnon avaamismahdollisuuksia. Se voi myös olla häiriötekijä. Aputilat voi tästä syystä sijoittaa käytävän puolelle asuttavuuden parantamiseksi. Yksityisyyden lisäämiseksi sivukäytävä voidaan erottaa sisäänkäynnistä pienen käytävän tai sillan avulla, jolloin sisäänkäynnistä tulee puolijulkista tilaa. Asukas voi sisustaa sisäänkäynnin oman tyylinsä mukaan. Sivukäytävä toimii myös kohtaamispaikkana ja lisää yhteisöllisyyttä. Käytävä on mahdollista isojen ikkunoiden avulla tehdä viherhuonetyyppiseksi, jolloin luonnonläheiset ihmiset voivat sisustaa sitä kasvein ja istutuksin. (Ilonen et al. 2006, s. 41; Pakkala 2007, s. 52)

Kuva 5: Periaatekuva sivukäytävätilosta (Huttunen et al. 2012)

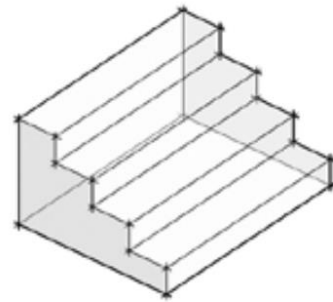

Kuva 6: Periaatekuva keskikäytävätalosta (Huttunen et al. 2012)

Keskikäytävätalossa vaakaliikenne sijoittuu rakennusrungon keskelle (kuva 6). Runkosyvyys on suuri ja talotyypillä on mahdollisuus monipuoliseen asuntojakaumaan. Tämä mahdollistaa esimerkiksi elämäntyylien huomioinnin monipuolisesti eri kokoisille asutokunnille. Syvän rungon takia sekundääritilat jäävät helposti ilman luonnonvaloa. Käytävätalot mahdollistavat esimerkiksi säilytystilojen sijoittamisen asunnon välittömään yhteyteen porraskäytävän pituuden

ansioista. Tämä parantaa asuttavuutta elämäntyylielle, jotka tarvitsevat turvallista säilytystilaa. Säilytystilat voidaan sijoittaa asuntojen yhteyteen ja vapauttaa tilaa pohjakerroksesta muille toiminnoille. (Pakkala 2007, s. 53)

Terassitalo (kuva 7) toimii luontevimmin sovitettuna rinnemaastoon. Tasaisessa maastossa terassitalo tuottaa haasteita, sillä kerrosten runkosyvyyden kasvamisen takia rakennukseen syntyy pimeitä rakennusosia. Näihin rakennusosiin on luontevinta sijoittaa aputiloja, liiketiloja ja pysäköintiä. (Huttunen et al. 2012, s. 14) Erilaisille elämäntyylielle terassitalossa muihin talotyyppihin verrattain tilavampi ulkotila, terassi, mahdollistaa asumistoimintoja monen elämäntyylin

Kuva 7: Periaatekuva terassitalosta (Huttunen et al. 2012)

tukemiseen. Terassitilaa voi käyttää kasvien kasvatukseen, kuntoiluun ja luovasti moniin ulkoiluaktiviteetteihin. Toisaalta suuren terassin kokonaan lasittaminen voi olla vaikeaa, jolloin terassin käyttäminen, lasitetulle parvekkeelle tyyppisesti, lisähuoneen tavoin on hankalaa. Terassin osittainen lasittaminen on tietysti mahdollista, jolloin tilaa jää myös lasittamattomalle ulkotilalle. Rinnemaaston sovittamattomaan terassitaloon jää kuitenkin pohjakerrosten runkosyvyyden takia pimeitä rakennusosia. Näitä voidaan käyttää aputiloihin, mutta elämäntyyliä tukevin vapaa-ajantiloina tai työtiloina nämä voivat olla hyvinkin ankeita valottomuutensa vuoksi.

Pienkerrostalo on kerrostalo, joka on kooltaan pieni. Se on pientalon ja kerrostalon yhdistelmä tai eräänlainen välimuoto. Kerroksia pienkerrostalossa on yleensä kaksi. Eräs pienkerrostalon eduista on se, omakoti- ja rivitaloa pienempiä asuntoja voidaan tarjota pientalomaisessa ympäristössä monipuolistamaan asuntokantaa. Näissä pyritään väljempään, matalampaan ja puutarhamaisempaan ympäristöön kuin normaaleilla kerrostaloalueilla. Mahdollisuudet pienempiin asuntoihin ja puutarhamaisempi ympäristö vaikuttaa varmasti siihen, millaisella elämäntyyliä ja arvoilla eläviä ihmisiä tällaisiin rakennuksiin muuttaa. Tällaiset asuinolosuhteen vaikuttaisivat tukevan esimerkiksi ikäihmisten tai nuoren pariskunnan elämäntyyliä. Pienkerrostalo on perinteinen rakennustyyppi Helsingissä. Sitä on käytetty monipuolisesti hyväksi, mutta sen mahdollisuuksia ei ole järjestelmällisesti selvitetty. (Vuolanto & Manninen 2006, s. 9-10)

4.2 Muunneltava raakatila

Uusloft

Yksi esimerkki muunneltavan raakatilan periaatekonseptista on uusloft (kuva 8 s. 17). Kyseinen konsepti perustuu avoimeen rakentamiseen, jossa asukas itse päättää ja rakentaa asunnon tilat asuntorungon sisällä. Tällaiset sisätiloiltaan viimeistelemättömät asunnot mahdollistavat asunnon toteuttamisen oman elämäntyylin mukaisesti. Asukas voi rakentaa raakatilaan millaisen huoneiston tahansa. Mahdollisuudet ovat tässä tapauksessa rajattomat. Asukas päättää itse huonejaosta ja viimeistelyn tasosta. Tällainen sopii ihmisille, jotka nauttivat remontoinnista, rakentamisesta ja yleensä käsillä tekemisestä. Täydentämisen voi tietysti antaa myös rakennusliikkeen tehtäväksi. Tällaista avoimen rakentamisen periaatetta voidaan soveltaa tyydyttämään lähes kaikkien kohderyhmien asumistarpeita varallisuustasosta riippumatta, kunhan vain asukas on halukas toteuttamaan sisävarustelun itse. (Ilonen et al. 2006, s. 55-56; Mäenpää 2011)

Loft-asunnoille ominainen piirre on väljyys. Eri asumistoiminnot voivat sijaita samassa tilassa, mutta erilaisten elämäntyylien ja muuttuvien elämäntilanteiden mukaan voidaan rakentaa erillisiä tiloja. Uusloft on väljä myös korkeussuunnassa. Viiden metrin huonekorkeus mahdollistaa parvityyppiset ratkaisut. Perusloft on 100 m² tila kahdella kylpyhuone/wc:llä. Perusloft voidaan puolittaa kahdeksi pienemmäksi loft-asunnoksi. Lofteihin liittyy huoneiston levyinen korkea parveke. (Ilonen et al. 2006, s. 59) Kuvassa 8 sivulla 17 esitetään erilaisia pohjaratkaisuja uusloftille.

Kuva 8: "Uusloft"-kerrostaloasuntoja Arabianrannassa, Posliinikatu 3, Helsinki 2011. Ylempänä esimerkkejä suuremmista ja alempana pienemmistä asunnoista. (Tarpio 2015, s. 276)

4.3 Erikoistumattomat, monikäyttöiset asuintilat

Töölöläisasunto

Toinen muuntojoustavan asunnon periaatekonsepti on töölöläisasunto. 1920- ja 30-luvulta peräisin olevassa perinteisessä helsinkiläisessä töölöläisasunnossa, muuntojoustavuus on toteutettu tilaratkaisussa (kuva 9 s. 19). Väljät ja siten monikäyttöiset tilat ovat kaikki yhteydessä toisiinsa, mutta myös erotettavissa erillisiksi tiloiksi ja vyöhykkeiksi (kuva 10 s. 19). (Ilonen et al. 2006, s. 56)

Väljiä asumistiloja ei ole sidottu mihinkään tiettyyn käyttötarkoitukseen, joten niitä on mahdollista käyttää monipuolisesti eri asumistoimintoihin elämäntyylistä riippuen. Asunnossa toteutuu siis monet kehittämistarpeet elämäntyylien tukemiseen. Huonekoon kasvattaminen, joka lisää monikäyttöisyyden mahdollisuutta sekä muunneltavuuden lisääminen, joka toteutuu muunneltavalla vyöhykkeisiin jaettavalla pohjalla. Pohjassa toteutuu myös erinomaisesti yhteisöllisyys ja yksityisyyden mahdollisuus. Yhteisöllisyys toteutuu tiiviissä yhdessä elämisessä ja asumistoimintojen jakamisessa asukkaiden kesken. Tilat ovat kuitenkin suljettavissa, jolloin asukkailla on mahdollisuus toteuttaa yksilöllisiä asumistarpeita. Erillinen sisäänkäynti lisää sivuasunnon mahdollisuuden. Tila voi toimia itsenäistyvän nuoren asuinhuoneena, läheisen vanhuksen asuntona, työhuoneena, lastenhoitajalle tai jopa vuokra-asuntona. Tilan voi myös valjastaa tärkeän harrastuksen käyttöön, kuten kuntosaliksi, studioksi tai ateljeeksi. Siten asunto muovautuu asukkaan elämäntyyliin sekä laajenee, supistuu ja joustaa elämäntilanteiden mukaan. (Ilonen et al. 2006; Tiuri 1997)

4.4 Varastotilat

Kerrostalossa varastotilat sijoitetaan lähes poikkeuksetta maantasokerroksen yhteisiin tiloihin. Yhteistiloissa olevia varastoja ovat irtaimistovarasto, polkupyörävarasto, lastenvaunuvarasto ja ulkoiluvälinevarasto. Asuntoihin liittyvät helposti käytettävät varasto- ja säilytystilat ovat toivottuja. Varastotiloja voidaan sijoittaa rakennusrungon keskelle, asuntojen yhteyteen tai käytävätaloratkaisuissa sisäänkäyntien läheisyyteen. Varastotilojen sijoittaminen asunnon yhteyteen vapauttaisi tilaa maantasokerroksesta yhteistiloille, jotka ovat tärkeä reservi asumisen laadukkuuden ja mukavuuden säätelyyn. Varastojen sijoittamisesta asunnon yhteyteen saatujen lisäneliöiden käytössä voisi huomioida nykypäivänä lisääntynyt vapaa-aika ja harrastaminen. Näitä tukevia ratkaisuja olisi esimerkiksi kuntohuone, pyörähuoltotilat, juhlatilat tai käsityöateljee. (Ilonen et al. 2006, s. 89-92; Pakkala 2007, s. 70)

Varastotilojen sijoittaminen asunnon yhteyteen tai asunnon sisäisesti lisäisi omavaraisuusastetta ja lisäisi puutteellista varastotilaa. Kuvassa 11 sivulla 21 on valokuva asuin-kerrostalo, jossa varastot on sijoitettu asunnon yhteyteen ja kuvassa 12 sivulla 21 pohjapiirros kyseisen kerrostalon yksiöstä. Varastotila asunnon yhteydessä tukisi monia elämäntyylejä. Liikkuvilla on usein paljon liikuntavälineitä, jotka vaativat varastotilaa. Musiikkia harrastavat tarvitsevat varastotilaa soittimille. Lapsiperheillä on lastenvaunut ja paljon lasten leikki- ja ulkoiluvälineitä, jotka vaativat turvallista säilytystilaa. Erityisesti asuntoihin liittyvät helposti käytettävät varasto- ja säilytystilat ovat toivottuja. Varastotiloja voidaan sijoittaa rakennusrungon keskelle, asuntojen yhteyteen tai käytävätaloratkaisuissa sisäänkäyntien läheisyyteen. Tilavan varaston lisääminen asuntoon vie tietysti tilaa muilta asumistoiminnoilta, mutta hyvällä suunnittelulla ja tilojen tarpeellisuuden priorisoinnilla saadaan varmasti toimivia ratkaisuja. Asuntojen keskikoko on jo kasvanut, mutta lisäneliöt on käytetty sauna- ja saniteettitiloihin, vaikka varasto- ja säilytystilat koetaan yleisesti riittämättömiksi. Yksi syy säilytystilojen riittämättömyyteen on se, että irtaimistovarastoista tehdään lähes poikkeuksetta samankokoisia asunnon koosta riippumatta. Vaikka huoneistokohtaisten saunojen yleistymistä pidetään positiivisena kehityssuuntana, herää kysymys niiden tarpeellisuudesta, kun kerrostalossa on tilava talosauna. Asuntosaunat ovat usein vaatimattomia ja täyttävät huonosti saunomiseen liittyvien perinteisten rituaalien vaatimukset. Asunto ilman saunaa mahdollistaa tarpeellisen varastotilan kasvattamisen. Varsinkin pienissä asunnoissa asuntosauna vie suhteellisesti turhan paljon muilta tärkeiltä toiminnoilta. Asunnon sisäinen tai asunnon yhteydessä oleva varastotila mahdollistaisi polkupyörän, lastenvaunun, ulkoiluvälineiden,

soittimien ja muiden tilaa tarvitsevien tavaroiden säilyttämisen elämäntyylisestä riippuen. Asuntokohtaisen saunan korvaaminen säilytystiloilla toimii varsinkin silloin, kun käytettävissä on yhteissaunat. (Huttunen et al. 2012, s. 36, 68; Ilonen et al. 2006, s. 90; Pakkala 2007, s. 36)

Kuva 11: POOK Arkkitehtitoimiston suunnittelema kerrostalo Helsingin Tankomäen Huippu osoitteessa Tankomäenkatu 14 (Asunto Oy Tankomäen Huippu 2017)

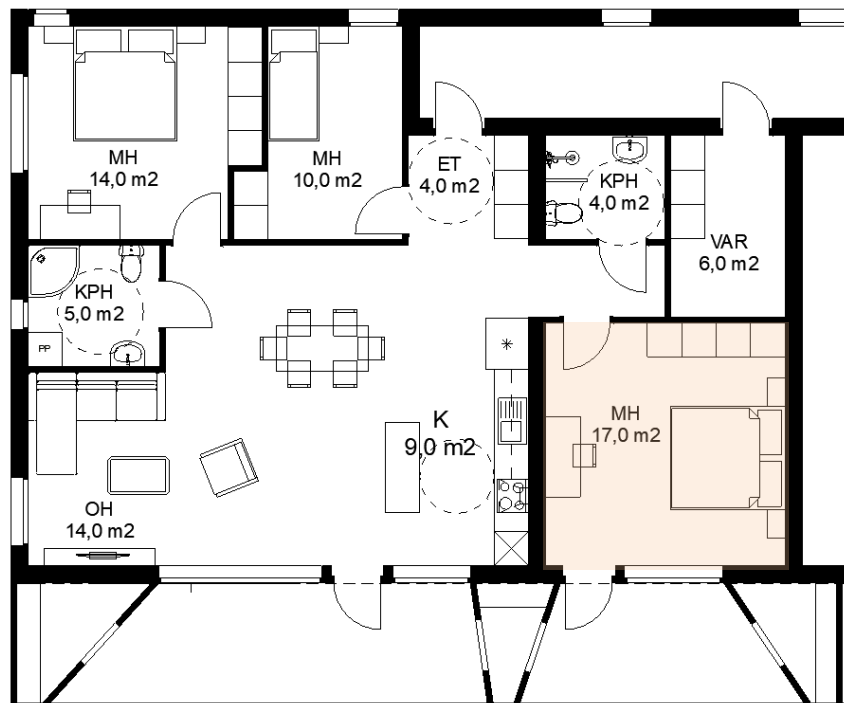

Kuva 12: Tankomäen Huipun yksion pohjapiirustus, jossa varasto on sijoitettu käytävälle asuntoa vastapäätä. (Asunto Oy Tankomäen Huippu 2017)

4.5 Lisähuone

Yksi elämäntyylejä tukevia asumistoimintoja mahdollistava ratkaisu asuntoon on lisähuone. Väljäksi suunniteltu lisähuone voidaan valjastaa vapaasti tarvittavan elämäntyylä tukevan toiminnon käyttöön. Se voi toimia kuntosalina, työhuoneena, pelihuoneena tai vaikkapa lasten leikkihuoneena. Väljällä mitoituksella huone joustaa moneen mahdolliseen käyttötarkoitukseen. Lisähuone asunnossa tarkoittaa kuitenkin sitä, että asunnossa tulisi olla yksi huone enemmän kuin asukkaiden lukumäärä. Huoneyksiköiden määrän lisääminen kasvattaa asuntoa tavanomaista suuremmaksi. (Tiuri 1997, s. 26). Tästä syystä lisähuoneen tulisi joustaa moneen käyttöön. Esimerkiksi perheen asunnossa lisähuone voisi toimia makuuhuoneena ja lapsen kasvaessa ja muuttaessa omilleen huoneesta saadaan lisähuone tarvittavaan käyttöön.

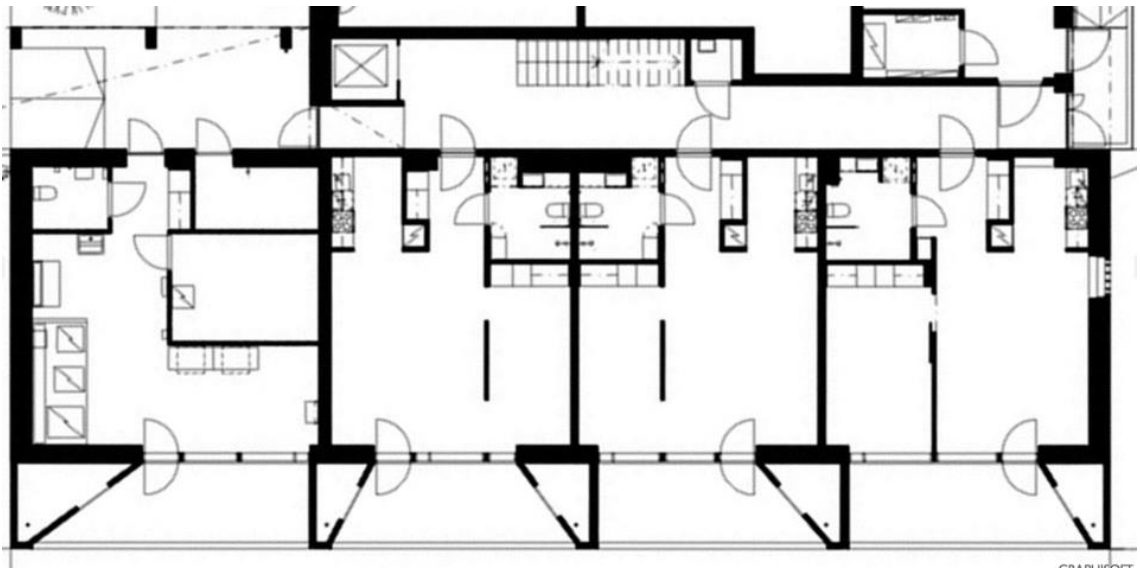
Kuvassa 13 lisähuone on makuuhuonekäytössä, sen käyttö kuitenkin joustaa monipuolisesti moneen käyttöön elämäntyylistä riippuen. Huoneen yhteydessä on kylpyhuone ja varasto, johon on sisäänkäynti rappukäytävästä. Nämä mahdollistavat pienin muutoksin huoneen muuttamisen sivuasunnoksi vanhuksella tai itsenäistyvälle nuorelle tai kokoustilaksi erillisellä sisäänkäynnillä.

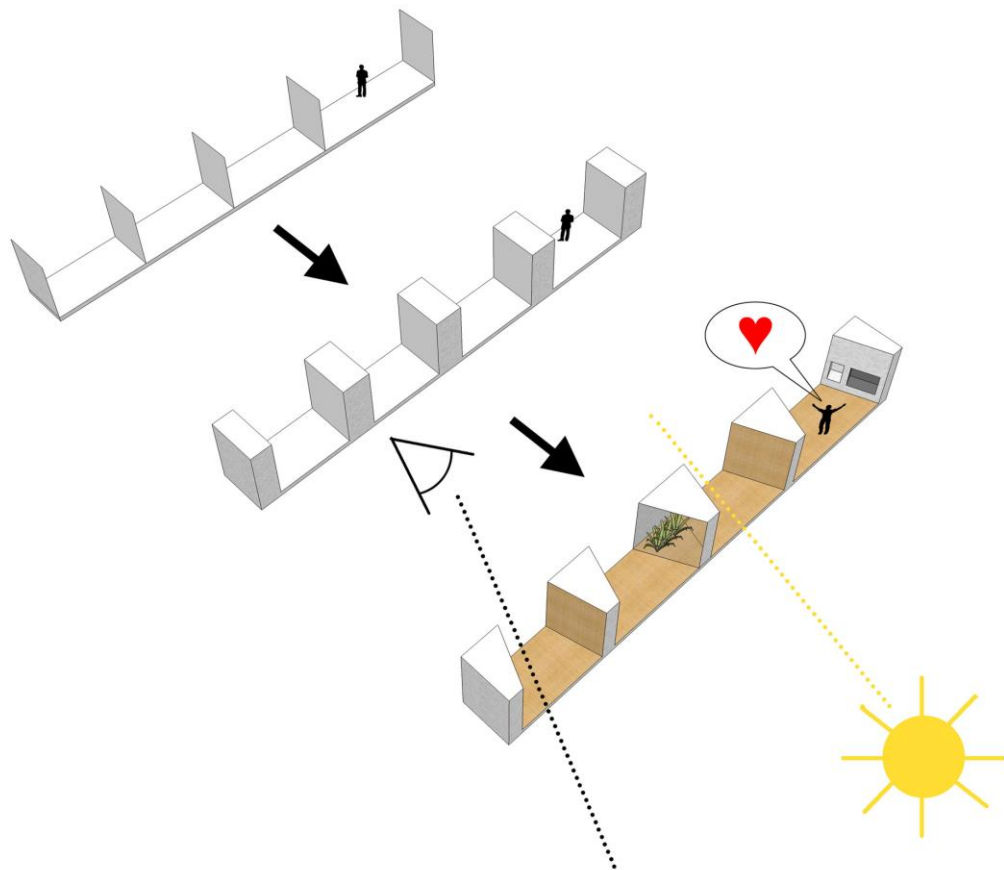
Kuva 13: Lisähuone toimii makuuhuoneena tai moneen muuhun tarpeeseen. Sen yhteydessä oleva kylpyhuone, varasto erillisellä sisäänkäynnillä ja oma parveke laajentavat sen käyttömahdollisuuksia yhä useamman elämäntyylin ja -tilanteen tarpeisiin. Kuva Antti Mäkinen

4.6 Parveke

Suomessa uusissa asunnoissa yksi edellytys on asuntokohtainen ulkotila. Kerrostaloissa se ratkaistaan yleensä rakentamalla parveke tai terassi tai rajaamalla kerrostalon pihasta osa maantasossa olevien asuntojen käyttöön. Asuntolatyypisissä ratkaisuisissa voidaan parveke korvata niin sanotulla ranskalaisella parvekkeella. Tavallisimmin parvekettä käytetään oleskeluun, auringonottoon, ruokailuun, tuuletukseen ja vaatehuoltoon. Näiden lisäksi parvekettä voidaan käyttää esimerkiksi vauvojen nukuttamiseen vaunuissa tai kasvien kasvattamiseen. Parvekkeelle myös varastoidaan usein sekalaista tavaraa. Tämä on yksi seuraus varastotilojen riittämättömyydestä. Parvekkeille varastoiminen vie tilaa sille ominaisilta asumistoiminnoilta, joita edellä mainittiin. Parvekkeiden pinta-alasta osa voidaan varata ulkovarastoksi (kuva 14) ja varastot voidaan muotoilla luovasti (kuva 15 s. 24). Nykyään parvekkeet ovat suuria ja niillä onkin usein hyvin tärkeä rooli asuinrakennuksen julkisivun estetiikassa. (Huttunen et al. 2012, s. 46)

Kuva 14: Playa Arkkitehtien suunnittelemassa Korsisaarenkadun kerrostalossa osa tilavasta parvekkeesta on suunniteltu ulkovarastoksi. (Playa Architects 2014)

Kuva 15: Periaatekuva Korsisaarenkadun parvekkeen varastojen muotoilusta. Varastojen muoto on suunniteltu siten, että ne peittävät mahdollisimman vähän auringonvaloa. (Playa Architects 2014)

Parveke tulisi mitoittaa riittävän väljäksi, että se olisi monipuolisesti käytettävissä eri käyttötarkoituksiin tarpeesta riippuen. Minimisyvyys parvekkeelle on 1500 mm, kalustettavuuden vaativa syvyys on n. 2100-2200 mm ja leveyttä tulisi olla n. 2400-3800 mm. (Huttunen et al. 2012, s. 46) Väljällä parvekkeella on mahdollisuuksia esimerkiksi kuntoilutillaksi. Ihmiset, jotka haluavat tuoda luonnon vehreyttä kotiinsa saavat lasitetusta parvekkeesta helposti viherhuoneen. Viherhuone on kätevä moneen asumistoimintoon ja näin myös monenlaista elämäntyyliä tukeva. Se on loistava ympäristö esimerkiksi meditoimille ja joogaamiselle, kirjan lukemiselle, työskentelemiselle tai muuten vaan rentoutumiselle. Viime aikoina viherhuonetrendin rinnalle on noussut parvekeviljely sekä puutarhanhoito parvekkeilla. Parvekeviljely on loistava ratkaisu oman maan herkuista haaveilevalle kaupunkilaiselle. Avoparvekkeelle sopivat hienosti esimerkiksi yrtit ja salaatit. Lasitettu parveke puolestaan mahdollistaa lämmöstä nauttivien vihannesten, kuten kurkkujen ja tomaattien kasvattamisen. (Vihannesten kasvattaminen Suomessa 2020). Parveke toimii pienenä pihana ja lasitettuna luonnon valolla valaistuna lisähuoneena, jonka hyödyntäminen on mahdollista vielä syksylläkin. Se sopii monen elämäntyylin tarpeiden toteuttamiseen.

Asumistoimintojen nimeämisen ohella Kahri ja Pyykönen (1994) kartoittavat toiminnoille vaihtoehtoisia sijoittumismahdollisuuksia asunnon tilaan. Heidän mukaansa esimerkiksi perheen yhdessäolo -toimintaan tärkeä käytettävä tila on olohuoneen, keittiön ja ruokailutilan ohella parveke. (Tarpio 2015, s. 20) Lasitettu parveke voi jopa toimia olohuoneen jatkeena. Väljäksi mitoitettu parveke parantaa asumismukavuutta ja tukee monia elämäntyyliä. Parveke on yksi ylimääräinen tila, jonka voi käyttää elämäntyylilleen sopivasti. Lasituksen ansiosta tila on hyödynnettävissä ison osan vuodesta. Parvekevyöhyke tarjoaa monia erilaisia mahdollisuuksia rakennuksen ilmeelle. Parvekkeiden lasittaminen ja sen samantyyppiset ratkaisut on tehnyt julkisivun arkkitehtuurista yhä lasisempaa ja homogeenistä. (Pakkala 2007, s. 74) Parvekkeita tulisi käyttää luovemmin hyväksi julkisivun ilmeessä.

4.7 Yhteistilat

Asuntojen lisäksi kerrostaloissa tarvitaan tiloja asukkaiden yhteiseen käyttöön sekä palvelemaan toiminnallisia ja teknisiä tarpeita. Osa tiloista voi olla ulosvuokrattavia. Parhaimmillaan asuinrakennusten maantasokerrokseen sijoitetut työ-, harrastus- ja liiketilat elävöittävät koko asuinaluetta. Näiden lisäksi yhteistiloihin luetaan porraskäytävät, hissit, yhteiset säilytystilat, talopesula ja kuivaustilat sekä talosauna ja kerhotilat. (Huttunen et al. 2012)

Yhteistiloista vapaa-ajantilat voidaan sijoittaa pohjakerrokseen. Yksi hyvä esimerkki tällaisesta on Jätkäsaarella sijaitseva Sukupolvienkortteli. Arkkitehtitoimisto Hedman & Matomäki Oy:n suunnitteleman korttelissa yhteistiloista on luotu kokoava tila rakennuksen sydämeksi. Tiiviin kortteliyhteisön asukkailla on käytössään tilava asukastila keittiöineen, näyttämö ja eri kokoisia monitoimitiloja, kuten kuntosali, verstaas ja musiikkitala sekä korttelipesula ompelupisteineen. Lapset, nuoret, aikuiset, seniorit ja vanhukset elävät ja asuvat kaikki samassa korttelissa, joten elämäntyyliä on monia. Monipuoliset yhteistilat monitoimitiloineen tukevat eri ikäisten erilaisia elämäntapoja ja -tyylejä. Asuinrakennuksessa on kuitenkin tärkeää yksityisyyden tarjoaminen, jotta tunne yhteisöllisyydestä toteutuisi. Sukupolvienkorttelissa asunnot ovat sijoitettu eri kerrokseen toimitilojen kanssa, jolloin jako yksityisten ja julkisten tilojen välillä on selkeämpi. Tämä mahdollistaa vetäytymisen omaan rauhaan asukkaan niin halutessa. (Tervo et al. 2018, s. 27; Arkkitehtitoimisto Hedman & Matomäki Oy 2015)

Pohjakerroksessa sijaitsevan yhteistilasydämen lisäksi toinen vaihtoehto voisi olla monenlaiseen käyttöön soveltuvat tai asuntoihin liitettävät porraskohtaiset yhteistilat. Ne voisivat olla käytettävyydeltään kaupunkiasumiseen soveltuvampia kuin pelkästään yhteisöllisyyteen perustuvat vapaa-ajantilat. Talokohtaiset reservit voisivat toimia joustavasti erilaisiin tarpeisiin esimerkiksi juhlien järjestämiseen, asuntoihin liitettävänä työtiloina tai muihin tarpeisiin elämäntyylistä riippuen. Pienten asuntojen yhteydessä olevat yhteiset tilat, kuten harrastus-, kokoontumis-, sauna- ja pesulatilat vapauttavat asunnoista tilaa asumiselle. Yhteistiloissa voidaan päästä myös parempaan laatuun, näkymiin ja väljyyteen. Yhteistiloja tulisi suunnitella asuntojen jatkeeksi lisäämään selkeästi kerrostaloasumisen arvoa ja houkuttelevuutta. Mahdollisuus joustavaan ja yksilölliseen käyttöön, joka ei häiritse muita asukkaita on myös oleellista, kun halutaan tukea erilaisia elämäntyyliä. (Pakkala 2007, s. 73)

Vapaa-ajantiloja voidaan rakentaa yhteistiloihin spesifisti vapaa-ajanviettoon, kuten Sukupolvienkorttelissa. Myös muuhun tarkoitukseen käytettäviä ja välttämättömiä yhteistiloja voidaan käyttää joustavasti elämäntyyliä tukevaan toimintaan. Paksuseinäinen väestönsuoja sopii hyvin musiikin harrastajien soittotilaksi. Usein jätetään kuitenkin huomiotta, että soittimien matalat taajuudet kantautuvat betoninkin läpi ja kiviset seinät lisäävät äänenpainetta ilman riittävää vaimennusta. Väestösuojan ääneneristys ja sisäpintojen vaimennus tulee hoitaa huolellisesti, ettei äänistä tule ongelma käyttäjille ja naapureille. (Haataja et al. 2013)

Saunaosasto voisi toimia muutaman asunnon keskinäisenä yhteistilana, jolloin sen käyttö olisi vapaampaa kuin sellaisessa perinteisessä tilanteessa, jossa yksi saunaosasto palvelee koko talon asukkaita. Saunominen on useille suomalaisille tärkeä toiminto. Asuntosauvat ovat usein vaatimattomia ja täyttävät huonosti saunomiseen liittyvien perinteisten rituaalien vaatimukset. Talosauvat taas ovat hyvinkin yhteisöllisiä, ja saunominen voi monelle olla hyvinkin yksityinen rituaali. Kerroskohtainen sauna muutaman asunnon keskeisenä yhteistilana säästää tilaa asunnosta, voidaan suunnitella tilavaksi täyttämään saunomisen perinteisten rituaalien vaatimukset ja on yksityisempi verrattuna tilanteeseen, jossa yksi saunaosasto palvelee kaikkia talon asukkaita. Tällä ratkaisulla monet ihmiset, joiden elämäntyyliin kuuluu aktiivinen saunominen, mutta yhteisauvat ovat liian yhteisöllisiä ja asuntokohtaiset saunat liian ahtaita, saisivat mahdollisuuden jatkaa saunomistaan. (Siven 2008, s. 32)

Yhteistiloihin kuuluvat myös liikennetilat kuten käytävät ja porrashuoneet. Ne ovat usein kohtaamispaikkoja. Niiden tilaa olisi mahdollista hyödyntää esimerkiksi vapaa-ajanviettoon. Käytävässä voisi sijaita esimerkiksi biljardipöytä tai pöytätennispöytä. Käytävän tiloja voisi esimerkiksi sivukäytävälössä tai luhtitalossa hyödyntää kasvien kasvatukseen. Liikennetilojakin voi siis luovasti hyödyntää tukemaan monia elämäntyylejä.

4.8 Katto

Kattokerros on useimmiten käsitelty poikkeavalla tavalla muista kerroksista, mm. sisäänvedettynä julkisivulinjasta (Ilonen et al. 2006, s. 40). Sisäänvedettynä kattokerroksesta vapautuu tilaa asuntokohtaisille, yhteisille terasseille ja muihin tarkoituksiin. Suurella asuntokohtaisella terassilla saadaan mahdollisuus pientalon etuihin kuuluvaan omaan pihaan. Kattokerros onkin suosituin kerros kerrostaloasumisessa. Kattokerroksessa on mahdollista saavuttaa pientalon etuja. Omaa kattoterassia voi käyttää monen elämäntyylin asumistoimintoja tukevasti. Osan terassista voi lasittaa viherhuoneeksi, jota voi käyttää pidemmälle syksyyn moneen tarkoitukseen, kuten esimerkiksi työhuoneena. Terassia voi käyttää myös parvekeviljelyyn. Kesäisin terassi toimii hyvänä kuntoilutilana. Katto terassit ovat yleensä myös tilavampia kuin parvekkeet, joten niitä voi käyttää useampaan toimintoon samanaikaisesti. (Pakkala 2007, s. 71)

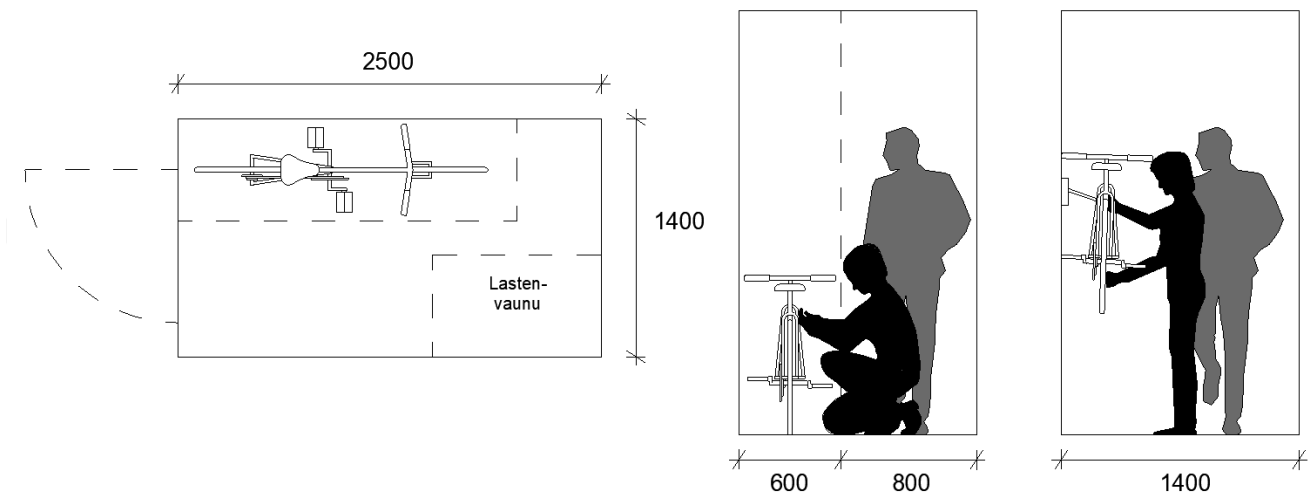
Kerrostalon yhteisillä kattoterasseilla on samoja mahdollisuuksia, kuin asuntokohtaisilla. Yhteiset monikäyttöiset kattoterassit asuntokohtaisten terassien ohella lisäävät käytettävien ulkotilojen monipuolisuutta ja tukevat näin useita elämäntyylejä. Kattoterassille voidaan laittaa vuokrattavia kukkapenkkejä parvekeviljelyä varten. Osa voidaan lasittaa suureksi viherhuoneeksi, jota voidaan käyttää työskentelyyn tai oleskeluun. Katolle voidaan sijoittaa myös ulkokuntosali tai muita liikuntamahdollisuuksia. Asuntokohtaiset lasitetut parvekkeet ovat yleistyneet. Niiden yksipuolinen ulkoasu ja vakiototeutus on tekemässä kaupunkikuvasta yksipuolista. Kattokerroksen poikkeavilla ratkaisulla saadaan sekä asuntotypologiaan että kerrostalon ulkoasuun vaihtelevuutta. Yhteistiloja kattokerrokseen sijoittamalla voidaan myös jakaa kattokerroksen hienoja näkymiä. Tiiviillä kaupunkialueilla ja täydennysrakentamisen yhteydessä pihatilojen puuttumista voidaan kompensoida katto- ja kerrospihoilla, -puutarhoilla ja -terasseilla, joihin voi sijoittaa eri elämäntyylejä tukevia toimintoja. (Pakkala 2007, s. 71-74)

5 Case: Urheilullista elämäntyyliä tukevat ratkaisut

5.1 Varastotilat

Kuten edellä on mainittu, kerrostalossa yhteiset varastotilat on lähes poikkeuksetta sijoitettu maantasokerrokseen. Varastotilojen sijoittaminen asunnon yhteyteen tai ainakin samaan kerrokseen asuntojen kanssa vapauttaisi tilaa maantasokerroksesta yhteistiloille. Yhteistiloihin voi tällöin sijoittaa urheiluille ja liikkuville tärkeitä tiloja ja toimintoja, kuten kuntosali, pyörähuoltotilat ja liikkumista tukevia palveluja. Yhteistiloista kerrotaan enemmän sivulla 34. (Ilonen et al. 2006, s. 89-92)

Varastotilojen sijoittaminen asunnon yhteyteen tai asunnon sisäisesti lisäisi omavaraisuusastetta ja tukisi urheilullista elämäntyyliä. Näin elävillä ihmisillä on usein paljon liikuntavälineitä- ja varusteita, sellaisiakin, joita ei halua jättää yhteiseen kaikkien talon asukkaiden käytössä olevaan ulkoiluvälinevarastoon. Pyöräilyä aktiivisesti harrastava ei välttämättä halua jättää arvokasta polkupyörää yhteiseen pyörävarastoon varastamisen tai ilkevän pelossa. Vaihtoehtona voisi olla pyörän säilyttäminen häkkivarastossa. Lukitusta häkkivarastosta toistuvasti pyörän hakeminen ja takaisin vieminen voi kuitenkin tuntua ylimääräiseltä vaivalta useasti pyöräilevälle. Häkkivarastot sijaitsevat yleensä yhteisissä tiloissa ja ovat usein lukittu melko heppoisella lukolla, joten tämäkään ei poista varastamisen vaaraa. Pyörää olisi mahdollisuus säilyttää eteisessä tai lasitetulla parvekkeella. Eteisessä pyörä vie kuitenkin tilaa ja voi tehdä sen hyvinkin ahtaaksi. Parvekkeella säilyttämisessä mahdollisesti likainen polkupyörä pitäisi aina kuljettaa yleensä olohuoneen läpi parvekkeelle, jolloin sisätilat voivat likaantua. Nämä ongelmat ratkaisisi asunnon yhteyteen sijoitettu henkilökohtainen lukittava varastotila, johon polkupyörä on helppo kuljettaa ja säilyttää. Toinen ratkaisu on asunnon sisälle sijoitettu varasto, johon olisi käynti eteisestä. Näin polkupyörä on helppo kuljettaa suoraan varastoon asuntoon tullessa sen viemättä tilaa eteisestä tai likaamalla muita tiloja. Lisäksi varastohuone voisi olla sen verran tilava, että pyörän huoltaminenkin siellä onnistuisi (kuva 16 s. 29). Varastotila olisi tarpeeksi tilava mille tahansa tavallisille urheiluvälineille. Suurempien ulkoilu- ja urheiluvälineiden, kuten purjelautojen, kanoottien ja tandempyörien säilytys voidaan hoitaa kerrostalokohtaisessa yhteissuojassa (Kahri & Pyykönen 1994, s. 229).

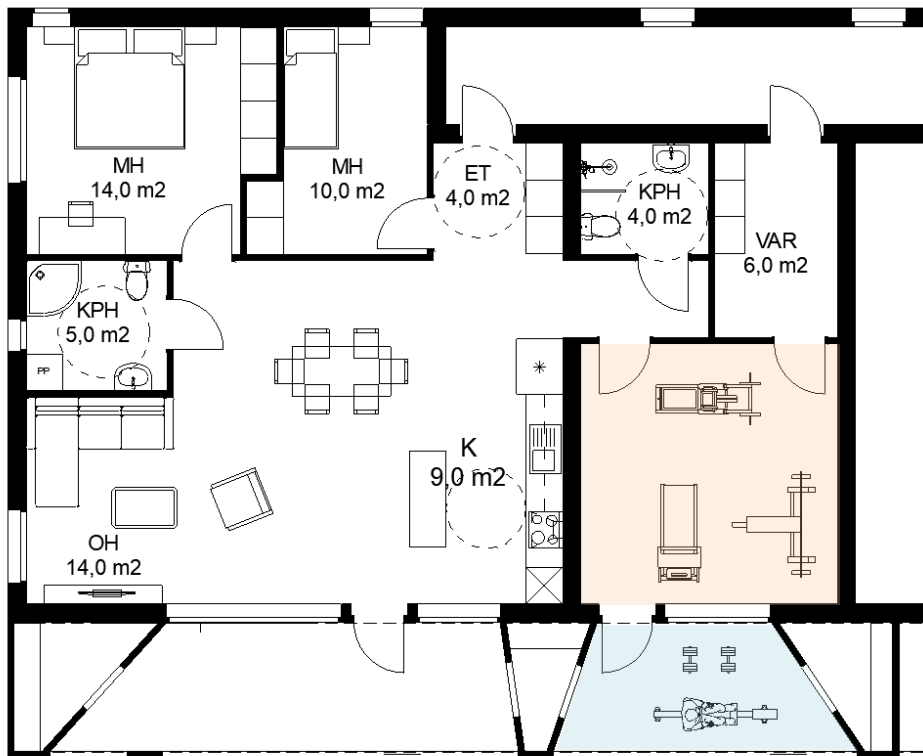
Kuva 16: Henkilökohtaisen pyörän varastoinnin ja huoltamisen mahdollistavan varastotilan mitoitus. Kuva Antti Mäkinen

Tilavan varaston lisääminen asuntoon vie tietysti tilaa muilta asumistoiminnoilta, mutta hyvällä suunnittelulla ja tilojen tarpeellisuuden priorisoimisella saadaan varmasti toimivia ratkaisuja. Asuntojen keskikoko on jo kasvanut, mutta lisäneliöt on käytetty sauna- ja saniteettitiloihin, vaikka varasto- ja säilytystilat koetaan yleisesti riittämättömiksi. Vaikka huoneistokohtaisten saunojen yleistymistä pidetään positiivisena kehityssuuntana, herää kysymys niiden tarpeellisuudesta, kun kerrostalossa on tilava talosauna. Asuntosau-
nat ovat usein vaatimattomia ja täyttävät huonosti saunomiseen liittyvien perinteisten rituaalien vaatimukset. Asunto ilman saunaa toisi tilaa tarpeellisen varastotilan kasvattamiseen. Varsinkin pienissä asunnoissa asuntosauna vie suhteellisesti turhan paljon muilta tärkeiltä toiminnoilta. Asunnon sisäinen tai asunnon yhteydessä oleva varastotila mahdollistaisi polkupyörän ja muiden liikunta- ja ulkoiluvälineiden, lastenvaunun, lastenvaunun ja jopa irtaimiston säilyttämisen. (Huttunen et al. 2012, s. 21; Ilonen et al. 2006, s. 90; Pakkala 2007, s. 36)

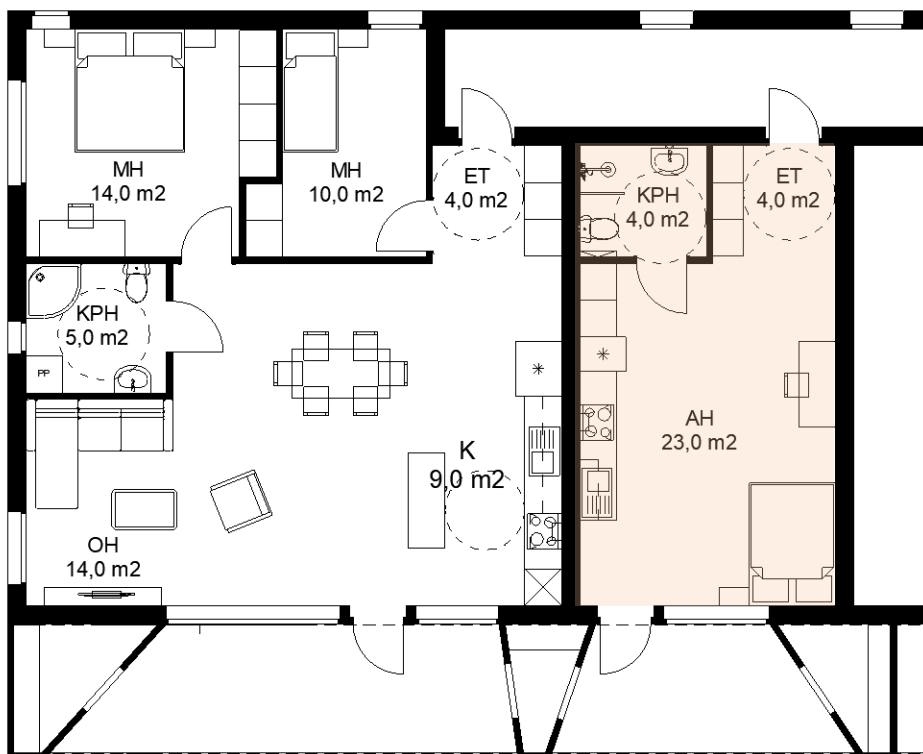
5.2 Lisähuone

Urheilullista elämäntapaa tukevana lisähuone soveltuu mitä ilmeisemmin kuntoiluhuoneeksi. Tilavasta lisähuoneesta saa toimivan kuntosalin lisäämällä sinne kuntoiluun tarvittavia varusteita (kuva 17 s. 31). Vaikka kerrostalossa olisikin yhteinen kuntosali, asuntokohtainen kuntosali mahdollistaa myös yksityisen kuntoilun. Ilmanvaihto on tärkeää sisällä kuntoillessa, joten kuntohuone tulisi varustaa kunnolla avautuvalla ikkunalla. Yhteys lisähuoneesta parvekkeelle mahdollistaisi samalla ulkona raittiissa ilmassa kuntoilun ja harjoittelun jälkeisen vilvoittelun.

Lisähuone voi toimia myös urheilevan nuoren yksityisempänä tilavana makuuhuoneena. Sen läheinen yhteys saniteettitiloihin mahdollistaisi myös sen muuttamisen sivuasunnoksi pienin muutoksin (kuva 18 s. 31). Sivuasunto voisi toimia itsenäistyvän nuoren ensiasuntona. Suomessa monien urheilulajien palkat ja tuet ovat niin pieniä, että nuori voisi näin asua perheen tukemana, niin taloudellisesti kuin henkisesti (Kössö 2016). Asunnon yhteyteen sijoitettu varasto omalla sisäänkäynnillä olisi mahdollista muuttaa sivuasunnon sisäänkäynniksi.

Kuva 17: Lisähuone kuntosalina. Huonetilan lisäksi myös parveketilaa voi käyttää kuntoiluun. Kuntosalista voidaan tehdä suora pääsy irtaimistovarastoon, jossa kuntoiluvälineitä voi säilyttää. Kuva Antti Mäkinen

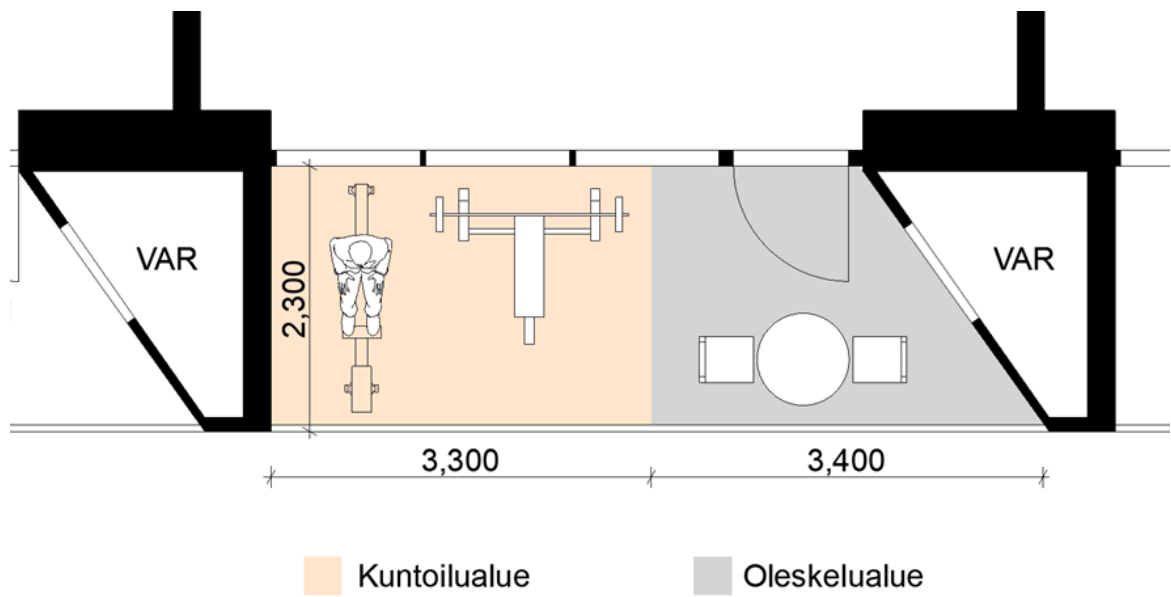

Kuva 18: Lisähuone muutettuna sivuasunnoksi. Kuva Antti Mäkinen

5.3 Parveke

Kun parveke halutaan saada tukemaan urheilullista elämäntapaa, tulee se mitoittaa riittävän väljäksi. Väljää parveketta on mahdollista käyttää yksityisenä kuntoilutilana. Parvekkeelle voi sijoittaa käsipainoja ja kuntoilulaitteita, kuten esimerkiksi soutulaitteen. (Soutulaitetta on käytetty tässä esimerkkinä, koska se vie kuntoilulaitteista suurimman tilan) Soutulaitteen pituus vaihtelee 1,5 metrin ja 2,5 metrin välillä. Paras ratkaisu olisi, että soutulaitteen saisi mahtumaan parvekkeelle myös syvyys suunnassa, jolloin tilaa jäisi muille kuntoilulaitteille tai muuhunkin tarkoitukseen.

Minimisyvyys parvekkeelle on 1500 mm, kalustettavuus vaatii n. 2100-2200 mm syvyyttä ja leveyssuunnassa tilaa tulisi olla n. 2400-3800 mm (Huttunen ym. 2011. s. 46). Parveketta käytettäessä kuntoilutilana tulisi sen vähintään täyttää kalustettavan parvekkeen mitat. Syvyysmitankin tulisi mieluiten olla 2300 mm, jolloin tavallisen kokoinen soutulaite mahtuu parvekkeelle syvyys suunnassa ja on myös soudettavissa (kuva 19 ja 20 s. 31). Soutulaite on suhteellisen kevyt ja sitä säilytetään pystyasennossa. Kuntoilulaitteita ja painoja voi säilyttää parvekkeen varastossa. Parvekkeen lasittaminen mahdollistaa kuntoilutilan käytön pitkälle syksyyn. (Huttunen et al. 2012, s. 46)

Kuva 19: Esimerkki tilojen jaottelusta eri toimintoihin parvekkeella. Kuva Antti Mäkinen

Kuva 20: 2300 mm syvällä parvekkeella mahtuu kuntoilemaan monipuolisesti.
Kuva Antti Mäkinen

5.4 Yhteistilat

Kuten mainittu, yleisimmät yhteistiloihin luettavat tilat ovat porraskäytävät, hissit, yhteiset säilytystilat, vapaa-ajan tilat ja työtilat, talosauna, talopesula ja kuivaustilat sekä väestönsuoja.

Porraskäytäviin on vaikea sijoittaa mitään erityisesti urheilullisia ihmisiä tukevia asumistoimintoja, sillä ne ovat kulkureittejä, niissä on harvemmin ylimääräistä tilaa. Porraskäytävä on tehokas kuntoilun muoto, mutta sen sijoittaminen yleiseen rappukäytävään voi aiheuttaa hankaluksia yleiselle kulkemiselle portaissa. Porraskäytävä voidaan kuitenkin suunnitella valoisaksi ja arkkitehtonisesti persoonalliseksi, sellaiseksi että se ulkomuodollaan tukee urheilullisen elämäntyylin identiteettiä. Yleisten käytävien tilaa on kuitenkin mahdollista käyttää hyväksi. Jos käytäville tehdään hieman tilaa, voidaan niihin sijoittaa yleisiä pienimuotoisia toimintoja, kuten pöytätennispöytä tai biljardipöytä. Lisäksi käytävien kattoon voisi ripustaa leuanvetotankoja, jotka eivät ole niinkään käytännöllisiä käytävässä, mutta toisivat identiteettiä, hauskuutta ja ilmettä kulkureiteille. Ohi mennessään ihmiset voisivat halutessaan tehdä pari leuanvetoa. Tällaisten toimintojen sijoittuminen käytäville lisää asunnon yhteisöllistä ja aktiivista ilmapiiriä.

Liikkuville tärkeä vapaa-ajantila on kuntosali. Laadukkaiden kuntosalitilojen tarjoaminen urheilullista elämäntapaa eläville on välttämätöntä. Lisäksi palautumiseen voidaan tarjota hyvät mahdollisuudet, sijoittamalla kuntoilutilojen yhteyteen suihkutilat, joihin sijoituu sauna, lämmin poreallas ja kylmäallas. Varastojen sijoittamisesta asuntokohtaisesti saatu lisätila maantasokerrokseen voidaan hyödyntää tilavampana ja laadukkaampana kuntosalina.

Urheilevien ja liikkuvien elämäntyyliä tukee myös tilavat yhteiset tilat pyykinpesuun ja kuivaamiseen. Tällaisessa elämäntavassa pyykkiä tulee paljon ja niiden peseminen kerralla, isossa pesukoneessa säästäisi aikaa.

5.5 Katto

Sisäänvedetty kattokerros mahdollistaa asuntokohtaiset kattoterassit. Urheilullista elämäntapaa hyödyttäen kattoterassit soveltuvat hyvin ulkokuntoiluun. Ne ovat yleensä tiivisempiä kuin parvekkeet, mikä mahdollistaa niiden monipuolisemman käytön. Talokohdittaiset yhteiset kattoterassialueet, voi myös hyödyntää kuntoilualueeksi. Katolle voidaan sijoittaa ulkokuntosali kehonpainoharjoitteluun, sillä Irtopainoilla harjoittelu voi aiheuttaa turhan paljon tärähtelyä, jos alemmassa kerroksessa on asuntoja. Katolle voi myös sijoittaa pienikokoisen pelikentän, esimerkiksi koripallokentän. Asukkaat voisivat käyttää tätä kuntoiluun tai vapaa-ajalla pelailuun. Kenttä täytyy kuitenkin rajata tarpeeksi korkealla tai umpinaisella aidalla, ettei pallo pääse putoamaan katolta aiheuttaen turvallisuusrisiä maantasolla kulkeville ihmisille.

Pelikenttä katolla asuntojen päällä voi aiheuttaa liikaa melua ja tärähtelyä ja näin olla häiriöksi sen alapuolella asuville. Helsingin Arabianrannassa sijaitseva Arcadahallen on erinomainen esimerkki äänen ja värinän eristämisestä (kuva 21 s. 36). Viisikerroksisen Ammattikorkeakoulu Arcadan opiskelijoille tarkoitetun asuinrakennuksen katolle on rakennettu liikuntahalli ilman, että eri liikuntalajeista kantautuvat äänet ja töminät kantautuvat alempiin asuinkerroksiin. Liimapuurunkoinen liikuntahalli on eristetty kokonaan muista rakennuksen rakenteista. Värinäneristeeltä vaadittiin matalaa ominaistajuutta eli erityistä paksuutta, jotta liikuntahallista kantautuvat äänet pystyttiin täysin eliminoimaan. Hallin lattia on toteutettu kaksoislaattarakenteella. Ylempi ontelolaatta toimii hallin lattiaa kellen runkoääntä eristävien Sylomer -kaistojen päällä. (Christianberner 2009) Tällainen ratkaisu mahdollistaisi kaikenlaisen kuntoilun ja pallopelit ilman tärähtely- ja meluhaittoja katolla. Kuvassa 22 sivulla 36 esitetään liikuntahallin sisätilä.

Kuva 21: Ahlman Arkkitehtien suunnittelema Arcadahallen, jonka päälle on rakennettu liikuntahalli. (Kuvatoimisto Kuvio 2020)

Kuva 22: Arcadahallenin liikuntahalli sisältä (Kuvatoimisto Kuvio 2020)

6 Johtopäätökset

Yksilöllistymisen ja näin elämäntilanteiden sekä elämäntyylien kirjon kasvaminen vaati kerrostaloasumisen kehittämistä paremmin erilaisia elämäntyyliä tukevaksi. Erilaisia elämäntyyliä on mahdollista tukea rakennussuunnittelun keinoin monella tavalla.

Asunnon koon kasvattaminen lisää muuntojoustavuuden mahdollisuutta, jolloin asunnon väljiä tiloja voi muunnella ja käyttää juuri oman elämäntyylin vaatimiin tarpeisiin. Väljät huonetilat johtavat kuitenkin usein siihen, että eri asumistoimintoja joudutaan sijoittamaan samaan huoneeseen. Tästä syystä yksityisyys kärsii. Erilaisia elämäntyyliä ei ainoastaan voida tukea asunnon ja huoneiden tilaa kasvattamalla. Toinen vaihtoehto on lisätä asuntoihin käyttötarkoitukseltaan ennalta määrittämättömiä huoneita. Tällöin huone joustaa monipuolisesti moneen käyttöön. Tällaiset huoneet lisäävät kuitenkin huoneiden määrää ja voivat kasvattaa asuntojen pinta-alaa kohtuuttomasti.

Yksi joustavuuteen ja muunneltavuuteen perustuva elämäntyyliä tukeva ratkaisu on muunneltava raakatila, kuten esimerkiksi uusloft. Asunto koostuu yhdestä väljästä 5 metriä korkeasta tilasta, jonka asukas voi muokata täysin omiin tarpeisiinsa. Rakennukseen voidaan tehdä elämäntyyliä spesifejä ratkaisuja, erikoistuneita tiloja tai paljon väljää joustavaa tilaa. Korkeus mahdollistaa parvityyppiset ratkaisut ja sen voi puolittaa kahdeksi pienemmäksi loft-asunnoksi kahden kylpyhuone/wc:n ansiosta.

Toinen joustavuuteen ja muunneltavuuteen perustuva ratkaisu on töölöläisasunto, jonka tilakonsepti perustuu väljiin ja monikäyttöisiin tiloihin. Tilat ovat yhteydessä toisiinsa, mutta ovat myös erotettavissa vyöhykkeiksi tai yksittäisiksi tiloiksi. Tämä mahdollistaa monikäyttöisyyden ja tarvittaessa yksityisyyden. Tilasta voi saada muokattua myös sivuasunnon lisäämällä toisen sisäänkäynnin. Sivuasunto joustaa moneen käyttöön ja näin tukee monia elämäntyyliä.

Pelkkä monikäyttöisyys tai muunneltavuus ei kuitenkaan riitä tukemaan kaikkia. Tarvi- taan myös erilaisia ja erikoistuneita asuntoja. Perheiden tarpeet muuttuvat lasten kasva- essa, joten liian erikoistunut asunto perheelle aiheuttaa toistuvaa muuttamista. Perheillä tietynlainen joustavuus asunnossa on siis tärkeää. Pienempien asuntokuntien asunnot voidaan tehdä enemmän erikoistuneiksi jollekin elämäntyyliä, sillä näissä yleisimmin asuvat nuoret aikuiset tulevat todennäköisemmin muuttamaan elämäntilanteen muuttu- essa.

Kaavoitus ja määräykset tuottavat rajoitteita ja haasteita suunnittelijoille, kun halutaan kehittää suunnittelua elämäntyylejä tukevammaksi. Kaavoitukseen ja rakentamistapaohjeisiin toivotaan joustoa, joka mahdollistaisi paremmin innovatiivisen ja kokeilevan suunnittelun. Esimerkiksi yhteistilojen suunnittelua tulisi vapauttaa eikä pitää niitä hukkaneliöinä. Näin yhteistiloihin voitaisiin panostaa ja parantaa elämäntyylejä tukevaa asuttavuutta.

Yhteistilat ovat tärkeä resurssi kerrostalossa asuttavuuden kannalta. Yhteistiloihin voidaan sijoittaa erilaisia vapaa-ajantiloja tukemaan monia erilaisia elämäntyylejä. Tilat voivat olla vuokrattavia tai kaikille yhteisiä. Joustavasti myös yksityisiin tarkoituksiin käytävissä olevat yhteistilat toimivat laadun jatkeena kerrostaloasumisessa. Yhteistilat voidaan sijoittaa esimerkiksi ainoastaan maantasokerrokseen. Silloin yksityisyys säilyy, kun yhteistilat pidetään erillään asunnoista. Yhteistilat voidaan sijoittaa myös kerroskohtaisesti asuntoon liitettävänä reserveinä. Näin niitä voisi varata ja vuokrata yksityisemmin. Tällaiset yhteistilat voisivat lisätä kerrostalon houkuttelevuutta, yhteisöllisyyteen perustuvien yhteistilojen lisäksi. Urheilullista elämäntapaa tukevia yhteistiloja olisi tilava ja monipuolinen kuntosali. Palautumiseen tarkoitettu toiminnot, kuten sauna sekä pore- ja kylmäallas olisivat myös hyödyllisiä. Paljon liikkuville hyvät yhteiset pyykinpesu- ja kuivaus-tilat toisivat myös helpotusta elämään. Tällöin isoja määriä pyykkiä voisi pestä kerralla helposti.

Yhteistilojen lisäksi varastotiloihin tulisi panostaa. Niitä pidetään yleisesti liian pieninä ja monet elämäntyylit vaativat vielä enemmän varastotilaa. Urheilullisen elämäntyylin edustajat tarvitsevat tilaa urheiluvälineille. Varastotilat olisi kannattava sijoittaa asunnon välittömään yhteyteen. Näin aktiivisessa käytössä olevia urheiluvälineitä ei tarvitse hakea yhteisistä varastoista. Lisäksi kalliit urheiluvälineet, kuten polkupyörät, ovat paremmassa turvassa varkauksilta ja ilkivallalta.

Parveketta voidaan myös erikoistaa tukemaan elämäntyylejä. Siitä voidaan tehdä tilavampi. Tilava lasitettu parveke voi toimia lisähuoneen tavoin tai olohuoneen jatkeena. Tilava parveke sopii moneen asiaan parvekeviljelystä kuntosaliksi. Tilavalla parvekkeella mahtuu kuntoilemaan monipuolisesti erilaisilla kuntoilulaitteilla tai painoilla. Lasitettuna parvekkeen käyttöä voi jatkaa pitkälle syksyyn. Parvekevyöhyke kylmänä rakenteena tarjoaa myös monenlaisia mahdollisuuksia rakennuksen ilmeelle.

Kattoterasseita voi hyödyntää samalla tavalla kuin parvekkeita, paitsi että ne ovat vielä tilavampia. Niitä pystyy tilavuutensa ansiosta käyttämään vieläkin monipuolisemmin. Urheilivat ja liikkuvat voivat käyttää asuntokohtaisia kattoterasseja kuntoiluun yksityisesti. Yhteisille kattoterasseille ja -tiloille voi urheilevaa elämäntyyliä tukien rakentaa ulkokuntosalin tai pienen urheilukentän pallopeleihin. Silloin täytyy kuitenkin ottaa huomioon melu ja tärähtely ja mielellään rakentaa kattolaatta kelluvana melu- ja värinähaittojen estämiseksi.

Yhteistä kattotilaa voi käyttää myös moneen. Katolle voidaan tehdä viherhuoneita ja katopuutarhoja, jota asukkaat voivat käyttää viljelyyn. Kattoa voidaan käyttää myös ulkokuntoiluun lisäämällä katolle esimerkiksi CrossFit-telineitä kehonpainoharjoittelua varten. Katolle voidaan myös tehdä esimerkiksi pieni pallopelikenttä, missä asukkaat voivat viettää aikaa ja pelailla, kunhan pallon katolta tippuminen estetään tarvittavilla suojarakenteilla. Näissä tapauksissa yläpohja täytyy rakentaa kelluvana, jolloin melu ja tärähtely eivät häiritse asukkaita.

Lähteet:

Tekstilähteet:

- Arkkitehtitoimisto Hedman & Matomäki Oy, 2015, *Sukupolvienkortteli*. Viitattu 26.4.2021, Saatavilla: <https://sukupolvienkortteli.fi/wp-content/uploads/2016/01/SUKUPOLVIEN-KORTTELI-17.11.2015.pdf>
- Bäckgren, N. 30.3.2021, *Tyypillinen asunto ei vastaa enää toiveita*, *Helsingin Sanomat*, s. A 20.
- Christianberner 2009, *Case Arcadahallen – kelluva liikuntasali rakennuksen katolla*, viimeksi muokattu 19.10.2009. Viitattu: 20.4.2021. Saatavilla: christianberner.fi/case-story/case/arcadahallen/
- Haataja, A., Hautsalo, J., Ruusuvoori, A. 2013, *Hämmäntävä akustiikka*. Viitattu: 13.4.2021. Saatavilla: https://www.akustinenseura.fi/wp-content/uploads/2013/08/ap2013_submission_23.pdf
- Hedman, M., Heino, J., Tarpio, J. & Teronen, T. 2016, *Talopaletti: ratkaisumalleja urbaaniin pientaloasumiseen*, Tampereen yliopisto, arkkitehtuurin laitos, asuntosuunnittelu, Julkaisu; Vuosikerta 24, Tampere. Viitattu: 28.2.2021. Saatavilla: https://tutcris.tut.fi/portal/files/5146139/talopaletti_.pdf
- Helsingin Kaupunki 2021, *Mitä ryhmärakennuttaminen on?*, *Ryhmärakennuttaminen*, Julkaistu 23.02.2021. Viitattu 30.4.2021. Saatavilla: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/tontit/tontit/asunto/ryhmarakennuttaminen/>
- Huttunen, H., Pakarinen, H., Sanaksenaho, P., Tervo, A., Mannerla-Magnusson, M., Aalto, L., Verma & I., Hänninen, P. & 2012, *Asuntosuunnittelun eväät*, Aalto-yliopisto, Helsinki. Viitattu: 13.3.2021. Saatavilla: <https://shop.aalto.fi/media/attachments/a0682/Asuntosuunnittelun%20ev%C3%A4%C3%A4t.pdf>
- Ilonen, P., Lukander, M. & Niska, A. 2006, *Helsinkiläinen kerrostaloatlas 2006*, Helsingin kaupunki, Helsinki. Viitattu: 2.3.2021. Saatavilla: <https://www.hel.fi/static/liitteet/kanslia/aluerakentaminen/kehittyvakerrostalo/Julkaisut/helsinkilainen-kerrostaloatlas-2006.pdf>
- Juntto, A. 2010, *Asumisen unelmat ja arki : suomalainen asuminen muutoksessa*, Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.
- Kahri, E. 1993, *Avoin asuntorakentaminen : mahdollisuuksien tie*, Rakennustieto, Helsinki.
- Kahri, E. & Pyykönen, H. 1994, *Asuntoarkkitehtuuri- ja suunnittelu*, [3. uus. p.] edn, Rakennustieto, Helsinki.
- Karppinen, H., Aledin, S., Keränen, M. & Mayow, L. 2013, *Tervetuloa tulevaisuuden kotiin! : tutkimustuloksia ja näkemyksiä asumisen tulevaisuudesta*, 15/30 Research, Helsinki.
- Kössö, T. 2016, *Suomalaiset huippu-urheilijat elävät köyhyysrajalla – laskut maksamatta, rahaa ruokaan toimeentulotuesta tai isän kukkarosta*, Yle urheilu, viimeksi muokattu 14.12.2016. Viitattu: 3.5.2021. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9217654>
- Lehtovuori, O. 2015, *Asukkaan ehdoilla : moninaisuutta asumamuotoihin*, Rakennustieto, Helsinki.
- Mäenpää, P. 2011, *Monistamisesta monimuotoisuteen*, Arkkitehtilehti 4/2011.

- Pakkala, P. 2007, *Kerrostalojen kehittäminen : talotyypiselvitys*, Helsingin kaupunki, Helsinki. Viitattu: 1.4.2021. Saatavilla: <https://www.hel.fi/static/liitteet/kanslia/aluerakentaminen/kehittyvakerrostalo/Julkaisut/kerrostalojen-kehittaminen-talotyypiselvitys.pdf>
- Silvennoinen, H. & Hirvonen, J. 2002, *Koti kerrostalossa - Asukkaiden arjen kokemuksia asumisestaan*, Suomen ympäristö 575, Ympäristöministeriö.
- Siven, K. 2008, *Selvitys esteettömyysvaatimusten vaikutuksista asuinkerrostalorakentamiseen*, Helsingin kaupunki, kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsinki. Viitattu: 13.3. Saatavissa: <https://www.hel.fi/static/liitteet/kanslia/aluerakentaminen/kehittyvakerrostalo/Julkaisut/selvitys-esteettomyysvaatimusten-vaikutuksista-asuinkerrostalorakentamiseen.pdf>
- Suhonen, E. 1970, *Kerrostalon asuttavuus. 1, 2. muuttamaton p. edn*, [kustantaja tuntematon], Otaniemi.
- Tarpio, J., Arkkitehtuurin laitos - School of Architecture & Tieto- ja sähkötekniikan tiedekunta - Faculty of Computing and Electrical Engineering 2015, *Joustavan asunnon tilalliset logiikat: Erilaisiin käyttöihin mukautumiskykyisen asunnon tilallisista lähtökohdista ja suunnitteluperiaatteista*, Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Viitattu: 1.3.2021. Saatavilla: https://tutcris.tut.fi/portal/files/5912129/Jyrki_Tarpio_Joustavan_asunnon_tilalliset_logiikat.pdf
- Tervo, A., Meriläinen, S. & Pirinen, A. 2018, *Jaetut tilat, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen raportteja, 1/2018*, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Viitattu: 12.4.2021. Saatavilla: [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Julkaisut/ARAn_raportteja_julkaisusarja/Jaetut_tilat\(46150\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Julkaisut/ARAn_raportteja_julkaisusarja/Jaetut_tilat(46150))
- Tiuri, U. 1997, *Asunnon muunneltavuus ja avoin rakentaminen*, Teknillinen korkeakoulu, Espoo.
- Vuolanto, T. & Manninen, R. 2006, *Kaupunkiasumisen kehittämisen lähtökohtia ja tavoitteita: kerrostaloasunto*, Helsingin kaupunki, Helsinki. Viitattu: 30.3.2021. Saatavilla: [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Julkaisut/ARAn_raportteja_julkaisusarja/Jaetut_tilat\(46150\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Julkaisut/ARAn_raportteja_julkaisusarja/Jaetut_tilat(46150))

Kuvalähteet:

- Asunto Oy Tankomäen Huippu 2017, VRP Etelä-Suomi Oy. Viitattu: 19.4.2021. Saatavilla: <https://docplayer.fi/68815626-Asunto-oy-helsingin-tankomaen-huippu.html>
- Huttunen, H., Pakarinen, H., Sanaksenaho, P., Tervo, A., Mannerla-Magnusson, M., Aalto, L., Verma & I., Hänninen, P. 2012, *Asuntosuunnittelun eväät*, Aalto-yliopisto, Helsinki. Viitattu: 13.3.2021. Saatavilla: <https://shop.aalto.fi/media/attachments/a0682/Asuntosuunnittelun%20ev%C3%A4%C3%A4t.pdf>
- Ilonen, P., Lukander, M. & Niska, A. 2006, *Helsinkiläinen kerrostaloatlas 2006*, Helsingin kaupunki, Helsinki. Viitattu: 2.3.2021. Saatavilla: <https://www.hel.fi/static/liitteet/kanslia/aluerakentaminen/kehittyvakerrostalo/Julkaisut/helsinkilainen-kerrostaloatlas-2006.pdf>
- Kahri, E. & Pyykönen, H. 1994, *Asuntoarkkitehtuuri- ja suunnittelu*, [3. uus. p.] edn, Rakennustieto, Helsinki.
- Kuvatoimisto Kuvio 2020, *Kelluvia kerroksia*, Arkkitehtilehti 4/2020. Viitattu: 1.5.2021. Saatavilla: <https://www.ark.fi/fi/2020/04/kelluvia-kerroksia/>
- Playa Architects 2014, Korsisaarenkatu housing, Helsinki. Saatavilla: 26.3.2021. Saatavilla: playa.fi/works/kotisaarenkatu-housing/

Tarpio, J., Arkkitehtuurin laitos - School of Architecture & Tieto- ja sähkötekniikan tiedekunta - Faculty of Computing and Electrical Engineering 2015, *Joustavan asunnon tilalliset logiikat: Erilaisiin käyttöihin mukautumiskykyisen asunnon tilallisista lähtökohdista ja suunnitteluperiaatteista*, Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Viitattu: 1.3.2021. Saatavilla: https://tutcris.tut.fi/portal/files/5912129/Jyrki_Tarpio_Joustavan_asunnon_tilalliset_logiikat.pdf